

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Diplomska naloga

OBDAVČITEV OBRESTI FIZIČNIH OSEB

Lea Grmek

Koper, 2008

Mentor: izr. prof. dr. Franko Milost

POVZETEK

Postopna obdavčitev obresti in prag obdavčitve sta pomembno prispevala k bolj blagemu odzivu na davčno zakonodajo. Prispevala je tudi sprememba *ZDoh-1D* in posledično uvedba *ZDoh-2*, saj je izločila obresti iz sintetičnega obdavčenja dohodkov fizičnih oseb in uvedla cedularni davek na obresti. To pomeni, da je vsak dohodek od obresti obdavčen po enaki stopnji – ne glede na druge dosežene dohodke zavezanca. Glede spremenjene zakonodaje se postavlja vprašanje, ali bodo varčevalci, ki so varčevali pri bankah in hranilnicah, množično umikali svoje prihranke in jih nalagali v druge oblike naložb, predvsem v pokojninske in zavarovalne naložbene proizvode in vrednostne papirje. Statistične raziskave potrjujejo, da Slovenci nismo med tistimi narodi, ki bi radi in veliko vlagali v vrednostne papirje, čeprav trenutni trendi kažejo povečan interes vlaganja sredstev v nakup prednostnih papirjev, predvsem premožnejših Slovencev. Obdavčitev obresti bo postopno vplivala na pretok kapitala iz bank v druge oblike naložb, kar zaenkrat nima vpliva na male vlagatelje, po drugi strani pa večina vlagateljev še vedno meni, da so pri bankah njihovi prihranki najbolj varni.

Ključne besede: davek, obresti, fizična oseba, prihranki, varčevanje.

SUMMARY

The gradual taxation of the interests, and the taxation level considerably contributed to more gentle response to the tax legislation. The changed *ZDoh-1 D*, and consequently the introduction of *ZDoh-2* gave additional contribution, for it eliminated the interests out of the synthetic taxation of the civil entities income, and introduced the cedular taxation of the interests. This means, that the taxation of the interests is of the same degree for any amount – regardless to the other acquired incomes. In regard to the changed legislation, the question arises whether customers that have saved their money in the banking institutions will now withdraw their saving and use other forms of investments, preferably pension and insurance investment products and other financial securities. The statistical investigations confirm that Slovene people are not among those nations that gladly and largely invest in the security papers. Although momentarily there is a trend that indicates increased interest for the investments into the more ventured financial instruments – mostly by the more wealthy inhabitants. But it currently does not influence the little investors. The taxation of the interests will gradually influence the overflow of the capital from the banks into the other forms of investments. However, on the other hand, the majority of the investors still believe that their savings are the most secure in the banks.

Key words: taxation, interests, civil entities, savings, saving.

UDK: 336.22(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelelitev področja in opis problema.....	1
1.2	Namen in cilji.....	2
1.3	Predpostavke in omejitve raziskave.....	3
1.4	Metode raziskovanja	3
2	Predstavitev davkov in obresti	5
2.1	Splošno o obrestih.....	5
2.2	Splošno o obrestih.....	9
3	Obdavčitev obresti v Evropski uniji	11
3.1	Direktiva Sveta 2003/48/ES z dne 3. junija 2003 o obdavčevanju dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti	11
3.1.1	Uvedba obrestne direktive	14
3.1.2	Harmonizacija obdavčitve dohodkov od obresti	15
3.2	Mednarodno obdavčevanje	16
3.2.1	Sporazumi o izogibanju dvojnemu obdavčevanju obresti	18
3.2.2	Obveznosti rezidentov Slovenije, ki v državah EU dosegajo dohodke od prihrankov	20
3.2.3	Primer pobiranja davka od obresti v Avstriji	21
3.3	Obdavčitev obresti v EU in Sloveniji	24
4	Zakon o dohodnini	25
4.1	Zakon o dohodnini – ZDoh-1.....	25
4.1.1	Uvedba ZDoh-1	25
4.1.2	Bistvene spremembe zakona o dohodnini – ZDoh-1.....	28
4.1.3	Davčna obravnava dohodkov finančnih naložb.....	31
4.2	Zakon o dohodnini – ZDoh-2.....	33
4.2.1	Uvedba ZDoh-2	33
4.2.2	Obdavčitev obresti.....	35
4.2.3	Vložitev napovedi in obračun davka	38
4.2.4	Obdavčitev ostalih dohodkov iz kapitala in premoženja.....	41
5	Posledice obdavčitve obresti fizičnih oseb na denarne depozite	43
5.1	Primerjava obdavčitve donosov iz kapitala	43
5.2	Davek na obresti in odločanje o vrsti naložbe fizične osebe	44
5.3	Posledice obdavčitve za varčevalce	47
5.4	Bančna ponudba varčevanj	50
6	Sklep	53
	Literatura in viri	57
	Priloge	59

TABELE

Tabela 3.1	Davek od obresti iz tujine.....	23
Tabela 4.1	Primerjava načina obdavčitve nekaterih dohodkov fizičnih oseb v letu 2005 in 2006	30
Tabela 4.2	Primerjava obdavčitve obresti v letu 2005 in 2006	32
Tabela 4.3	Primerjava obdavčitve dividend v letu 2005 in 2006.....	32
Tabela 4.4	Primerjava obdavčitve kapitalskih dobičkov od prodaje nepremičnin v letu 2005 in 2006	32
Tabela 4.5	Primerjava obdavčitve kapitalskih dobičkov od prodaje obveznic v letu 2005 in 2006	33
Tabela 4.6	Teoretični izračun odmere davka od obresti, od leta 2005 do leta 2008	40
Tabela 5.1	Primerjava obdavčitve donosov iz kapitala.....	43
Tabela 5.2	Varčevalne preference prebivalstva	46
Tabela 5.3	Prihranki prebivalstva v 2006.....	46
Tabela 5.4	Varčevanje v bankah	51

KRAJŠAVE

EU	Evropska unija
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
RS	Republika Slovenija
DURS	Davčna uprava Republike Slovenije
ZDoh	Zakon o dohodnini
ZDavP	Zakon o davčnem postopku
ZUP	Zakon o splošnem upravnem postopku
UPB	uradno prečiščeno besedilo

1 UVOD

1.1 Opredelitev področja in opis problema

V diplomski nalogi bomo predstavili obdavčitev obresti fizičnih oseb kot nove kategorije obdavčitve v slovenski zakonodaji.

Slovenija je po osamosvojitvi sprejela novo zakonodajo na več področjih, med drugim je sprejela tudi *Zakon o dohodnini*, ki vzpostavlja sintetično oziroma globalno obdavčitev vseh dohodkov fizičnih oseb z enim davkom, to je dohodnino, po progresivni davčni stopnji. Uveljavljena je obdavčitev rezidentov po svetovnem dohodku in nerezidentov po viru dohodka v Sloveniji. Načeloma so v obdavčitev zajeti vsi dohodki fizičnih oseb.

V slovenski zakonodaji je bila na podlagi *Zakona o dohodnini (ZDoh)*, izdanem v letu 2003, uvedena obdavčitev obresti na posojila, dana fizičnim in pravnim osebam. To so obresti, ki jih zasluži fizična oseba, ko komu da posojilo. Vse ostale obresti fizične osebe so bile neobdavčljive. Zaradi različnih vzrokov je bila uvedba davka na obresti pričakovana. Obdavčitev oz. neobdavčitev vpliva na obnašanje lastnikov kapitala, kar ima lahko različne makroekonomske posledice (npr. če ljudje raje varčujejo v bankah, kot vlagajo v kapital podjetja, gre zaradi davkov bankam bolje, podjetjem slabše). Tudi načeloma ni prav, da je obdavčen donos od premoženja v obliki dividende, ne pa tudi donos v obliki obresti. Nadaljnji razlog je tudi to, da država potrebuje več denarja, zakaj torej ne bi obdavčili vseh obresti. Nenazadnje pa hočejo v državah Evropske unije (EU) obresti obdavčiti po čim bolj enotnih pravilih. Nacionalni davčni sistemi v EU na zelo različne načine obravnavajo obdavčitev dohodkov od prihodkov v obliki obresti, izplačanih rezidentom drugih držav članic. Posledica neenotne obdavčitve teh dohodkov je, da se prihranki selijo tja, kjer so bolj obrestovani in manj obdavčeni, hkrati pa o dohodku niso obveščene davčne oblasti v državi rezidentstva. Tako lahko vlagatelji prenašajo finančna sredstva iz države, da dosežejo večjo neto donosnost svojih naložb. Nekatere države članice EU tako vztrajajo pri privabljanju kapitala z bančno tajnostjo, druge pa bolj simpatizirajo z davkarji.

Negotovost glede mehanizmov obdavčitve dohodkov od prihrankov znotraj EU je zaključil Svet ECOFIN (Economic and Financial Affairs Council – Svet za ekonomske in finančne zadeve), ko je dne 3. 6. 2003 v okviru tridelnega davčnega paketa sprejel *Direktivo o obdavčitvi dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti*. Davčni paket si prizadeva, da bi bile razmere na notranjem trgu bolj uravnovešene in poenotene.

V prvem delu diplomske naloge smo pisali splošno o davkih in splošno o obrestih. V drugem poglavju smo predstavili uveljavitev *Direktive o obdavčitvi dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti* in z njo povezano harmonizacijo davkov in mednarodno obdavčevanje obravnavanih dohodkov. Ker v posameznih državah EU obdavčitev obresti ni enotna, smo prikazali primer pobiranja davka od obresti v Avstriji.

V osrednjem delu naloge smo predstavili obdavčitev obresti od uveljavitve *Zakona o dohodnini* pa do sedaj veljavne zakonodaje. Ker so se spremembe zakonodaje izvajale zelo pogosto, se je način obdavčitve od uveljavitve do danes spreminjal (vsaj nekoliko) vsako leto. Bistvena novost, ki velja za odmero dohodnine od 1. 1. 2005 dalje, je ta, da so v obdavčitev obresti zajete vse obresti, tudi tiste na denarne depozite, ki jih zavezanec doseže pri bankah ali hranilnicah. Tako predstavljamo obdavčitev obresti po *Zakonu o dohodnini ZDoh* do 1. 1. 2005, od 1. 1. 2005 naprej po *Zdoh-1*, nato pa po spremembi *Zdoh-1*, ki je veljal za leto 2006, ter po izdaji *Zdoh-2*, ki velja od 1. 1. 2007 dalje.

Zadnje poglavje v nalogi je namenjeno analizi vpliva obdavčitve obresti fizičnih oseb na varčevanje, pri tem pa ugotavljamo, kako pomemben dejavnik je obdavčitev pri odločanju o vrsti naložbe fizične osebe. Poleg tega tudi primerjamo obdavčitev donosov ostalih vrst kapitala, tj. dividend in najemnin, katera je za lastnika kapitala najbolj ugodna. Z novim davkom se je tako izenačila obdavčitev z ostalimi donosi. Ugotavljamo, ali je obdavčitev enakovredna.

Analizirali smo možen vpliv obdavčitev obresti na prestrukturiranje varčevanja slovenskih gospodinjstev, na spreminjanje obsega in strukture varčevanj v bančnih depozitih in možnosti za ostale ponudbe investicijskih vlaganj, za katere je zadnja leta vedno več zanimanja. Poleg tega smo primerjali še ugodnosti, če te dohodke slovenski rezident dosega v tujini ali doma.

1.2 Namen in cilji

V diplomski nalogi bomo prikazali področje obdavčitve obresti fizičnih oseb, od sprejetja zakonodaje do danes veljavnega sistema obdavčitve. Ker je to nova kategorija dohodka, ki je zajet v obdavčiti po *Zakonu o dohodnini*, je od uveljavitve do danes doživela že vrsto sprememb, ki jih je povprečnemu državljanu težko spremljati. V nalogi bomo skušali ugotoviti, kakšna je ta obdavčitev v Sloveniji, primerjali jo bomo z obdavčitvijo v drugih državah ter ugotovili, kaj obdavčitev predstavlja za varčevalca v primerjavi z obdavčitvijo ostalih donosov.

Cilj naloge je raziskati vpliv obdavčitve obresti fizičnih oseb in si odgovoriti na vprašanje, kaj je z vidika davčne obremenitve bolj donosno ter kakšne so možnosti za selitev kapitala v tujino. Poleg tega želimo prikazati namen in učinkovitost uporabe določil *Direktive o obdavčitvi dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti*. In nenazadnje, pokazati želimo, kako stalne spremembe v slovenski zakonodaji vplivajo na davčnega zavezanca.

1.3 Predpostavke in omejitve raziskave

Uvedba obdavčitve obresti na denarne depozite v slovenski zakonodaji je bila nujno potrebna, da se je uveljavilo načelo enakosti in pravičnosti pri obdavčitvi dohodkov iz kapitala.

- V prehodnem obdobju je bila še vedno ugodna obdavčitev obresti, saj prag obdavčitve obresti ni prizadel povprečnega slovenskega varčevalca.
- Položaj davčnih depozitov se je z vidika davčne obravnave dodatno poslabšal, saj že tako nizke efektivne obrestne mere še dodatno zmanjšujejo obdavčene obresti.
- Delež dolgoročnih finančnih vlog v celotni strukturi vlog prebivalstva se postopoma znižuje, kar lahko pomeni odziv varčevalcev na davčno zakonodajo ali selitev sredstev v bolj donosne naložbene možnosti.
- Trg vrednostnih papirjev se vedno bolj širi in s tem tudi naložbene možnosti. Varčevalec bo izbral tisto naložbeno varianto, ki bo za njegov proračun najbolj donosna.
- Navadna fizična oseba težko spremlja vsakoletne spremembe zakonodaje s področja obdavčitve obresti.

Ena večjih omejitev pri raziskavi je bančna tajnost podatkov, saj banke ne izdajajo podatkov o varčevalcih, številu in zneskih bančnih vlog. Omejitev pri primerjavi donosnosti za dolgoročno načrtovanje je spreminjanje zakonodaje, predvsem v Sloveniji, saj se je v letih od 2004 do 2007 zakonodaja spremenila vsako leto.

1.4 Metode raziskovanja

Za doseganje ciljev diplomske naloge smo uporabili deskriptivni pristop, saj smo obravnavali novosti in trenutno stanje problematike s področja zakonodaje obdavčitve naložb v Sloveniji.

S komparativno metodo smo primerjali obstoječo zakonodajo z državami članicami EU in nekaterimi pridruženimi državami, opravili smo tudi primerjavo stanja pred sprejetjem zakona in po sprejetju sprememb v zakonodaji. Na ravni držav članic EU in pridruženih držav smo preučevali poenotenje davčne zakonodaje na področju obdavčitve obresti.

Raziskava je bila dinamična, saj smo preučevali navade fizičnih oseb (vlagateljev), ki se spreminjajo s časom.

2 PREDSTAVITEV DAVKOV IN OBRESTI

2.1 Splošno o obrestih

Davki in država sta pojma, ki sta med seboj tesno povezana. Odkar obstaja država kot institucija, obstajajo tudi davki. Država v okviru davčnega sistema uporablja mehanizem oblasti in politične ureditve, ki temelji na prerazdeljevanju moči za zadovoljevanje širših družbenih potreb ter za korekcije tržnega mehanizma. Pravičnost in utemeljenost poseganja države v prerazporejanje družbenega proizvoda in v delovanje tržnega mehanizma je nenehno vprašanje ter izziv pri oblikovanju ekonomske politike sodobne države. Uravnavanje davčne politike in davčnega sistema v sodobnih družbah dodatno otežuje osnovni konflikt pri interesih državljanov, ki si na eni strani želijo zmanjšanja davčnih bremen, hkrati pa zahtevajo ohranjanje doseženega obsega javnih storitev in socialne blaginje ter z gospodarskim in tehničnim razvojem celo stopnjuje te zahteve (Milost in Milunovič 2001, 5).

Davščine so najpomembnejši vir javnih prihodkov. Temeljne vrste davščin so (Milost in Milunovič 2001, 11):

- takse,
- prispevki in
- davki.

Osrednje vprašanje davčne teorije je, kakšni naj bi bili davki oz. davščine, da bi najbolj ustrezali družbenopolitičnim, ekonomskim in socialnim vidikom, ki jih države z njimi zasledujejo. V ta namen je teorija na podlagi izkušenj iz prakse izoblikovala vrsto načel. Gre za priporočila zakonodajalcu oz. davčnim organom, kakšni naj bodo davki, da bodo finančno izdatni, gospodarsko spodbudni, socialno pravični in davčno-tehnično primerni. Ne poznamo davčnih načel, ki bi v praksi ustrezala vsakokratni družbenopolitični in ekonomski ureditvi posamezne države. To je razumljivo, če se zavedamo, da davčni fenomen ni neka abstraktna, dana, temveč tipična zgodovinska kategorija. Poleg tega so davčna načela med seboj nasprotna zaradi različnih nekompatibilnih ciljev, ki jih zasledujejo na ekonomskem in socialnem področju (Žibert 2003, 44).

Davčna načela so zahteve, katerim naj ustreza vsak posamezen davek. Davčni sistem mora zagotavljati pravičnost pri odmeri davka in pri porazdelitvi davčnega bremena. To pravičnost odražata zlasti načeli vodoravne in navpične izenačenosti zavezancev (Milost in Milunovič 2001, 13–14).

Načelo vodoravne izenačenosti (ang. horizontal tax equity) zahteva enako obravnavo vseh zavezancev, ki so v enakem oziroma približno enakem ekonomskem položaju. Načelo vodoravne izenačenosti zavezancev sestavljajo naslednje sestavine: neosebnost, zanesljivost (pravna varnost), ustaljenost (kontinuiteta), nepristranost predpisov (nediskriminacija), nepristranost izvajanja predpisov, nepristranost pri

stroških plačevanja davkov ter opredelitev davčnih zavezancev in značilnosti njihovega enakega ekonomskega položaja.

Načelo navpične izenačenosti (ang. vertical tax equity), imenovano tudi načelo vsebinske pravičnosti, zahteva različno obravnavanje zavezancev, ki so v različnem ekonomskem položaju. Sestavljata ga:

- podnačelo koristi in
- podnačelo ekonomske sposobnosti.

Podnačelo ekonomske sposobnosti zahteva, naj bo davčno breme porazdeljeno med zavezance v skladu z njihovo relativno ekonomsko sposobnostjo plačila. Obdavčitev naj pri vseh zavezancih povzroča enako žrtev v obliki zmanjšanja blaginje. To je splošno sprejeto kot načelo progresivne davčne obremenitve zavezančevega dohodka.

Davki (ang. taxes) so obvezne dajatve brez neposrednega vračila, ki jih organi oblasti predpišejo drugim ekonomskim subjektom bodisi za pokrivanje javnih finančnih potreb ali za uresničevanje drugih javnih ciljev, zlasti tistih s področja ekonomske in socialne politike.

Splošne značilnosti davkov so:

- obveznost dajatve,
- neodvisnost dajatve od neposrednih protistoritev organov oblasti in
- njihovi dvojni, fiskalni in nefiskalni cilji in učinki.

Obveznost dajatve pomeni, da organi oblasti lahko zagotovijo izpolnitev davčne obveznosti s sredstvi državne prisile, če se zavezanci dajatvi upirajo (Milost in Milunovič 2001, 12).

Naslednja lastnost davka je, da je splošno obvezen. Plačujejo ga vse fizične in pravne osebe, kar pomeni, da je splošnega značaja. To značilnost je razumeti tako, da je davek določen s sklepom predstavniških organov. Ti določijo elemente obdavčevanja, na podlagi katerih se davki plačujejo. Ker se v sodobnem času plačuje v denarju, je davek denarna terjatev. Zaradi tega je s strani znanosti uvrščen v finance. Vedno pa ni bilo tako (tlaka, v času vojn razne dajatve v naturi).

Davek kot denarno obveznost plačujejo fizične in pravne osebe iz dohodkov, redkeje iz premoženja. Tako opravlja prerazdelitev narodnega dohodka. Davek nima samo značaja zadovoljevanja kolektivnih potreb, ampak koristi kot instrument ekonomske in socialne politike (Žibert 1993, 78–79).

Razvrščanje davkov

- *naturalni in denarni davki*: naturalni davki so bili pomembni v času prevladujočega naturalnega gospodarstva, sodobni davki so denarni davki,

- *kvotitetni in kontingentirani davki*: sodobni davki so kvotitetni, država že vnaprej določi znesek davka, ki ga mora davčni zavezanec plačati od določene davčne osnove,
- *redni in izredni davki*: glede na časovni razpored pobiranja, izredne davke uvajajo države v času izrednih potreb, npr. med vojno, ob elementarnih nesrečah,
- *splošni in namenski davki*: delijo se po namenu davčnih sredstev,
- *fiskalni in nefiskalni davki*: fiskalni davki so namenjeni doseganju fiskalnih ciljev, tj. zbiranju potrebnih sredstev za financiranje javne porabe, nefiskalni pa doseganju nefiskalnih ciljev,
- *stvarni in osebni davki*: stvarni ali realni so tisti davki, ki bremenijo donose oz. dohodka od neke gospodarske dejavnosti ali od premoženja, praviloma ne glede na socialni ali ekonomski položaj osebe, ki take dohodka pridobiva; naprednejši so osebni ali personalni davki, pri katerih je izhodišče ocene dohodek posameznega davčnega zavezanca po možnosti iz različnih virov v skupni davčni osnovi, pri tem se upošteva vse okoliščine (socialne, gospodarske), ki vplivajo na davčno sposobnost davčnega zavezanca,
- *neposredni in posredni davki*: najbolj znana delitev davkov, za tako delitev obstaja več meril, najbolj sporna je delitev davkov na neposredne in posredne davke glede na njihovo preveljivost (neposredni naj bi bili nepreveljivi) in glede na način plačila (neposredni naj bi bili tisti, ki so neposredno odmerjeni zavezancu, posredni pa tisti, ki so vključeni v ceno kupljenega blaga ali storitve),
- *davki po davčnem predmetu*: v klasifikaciji o davčnem predmetu ločimo tri skupine davkov: davki na donos, davki na dohodek in premoženjski davki.

Med davki na donos (donosnine) so najbolj znani: zemljiški davek (zemljarina), davek do stavb (zgradarina), davek na podjetniški dobiček (pridobnina), davek na dohodek od premoženja (rentnina) in davek na plače.

Rentnina

Davek na dohodek od posojilnega kapitala in dohodek od premoženja je rentnina. Ta je pomembna v razvitih državah zaradi velikega obsega kapitala, ki prinaša njihovim lastnikom čiste dobičke v obliki obresti. Z rentnino lahko država zavira ali pa pospešuje oblikovanje posojilnega kapitala in s tem usmerja naložbe. Fiskalni cilji so v tem primeru drugotnega pomena. V ta namen se z davčnimi predpisi priznavajo različne davčne oprostitve in olajšave (Žibert 2003, 64).

Elementi obdavčitve

Davčni zavezanec je fizična ali pravna oseba, ki se ji na podlagi davčnega predpisa odmeri ali predpiše davek. Običajno je davčni zavezanec hkrati tudi davčni plačnik.

Davčni plačnik je oseba, ki dejansko opravi plačilo. Obstajajo primeri, ko davčni zavezanec ni hkrati davčni plačnik. Npr. pri davku od osebnih prejemkov plača davek za davčnega zavezanca – delavca delodajalec.

Davčni viri so sredstva, iz katerih se črpajo davki. Po njih presojava davčno sposobnost davčnega zavezanca. Lahko imajo obliko donosa, dohodka ali premoženja.

Davčni predmet je lahko določeno premoženje, opravljanje dejavnosti, potrošnja blaga in storitev ali pa tudi različne pravice.

Davčna osnova je vrednostno izražen ekonomski izraz ali pravni odnos, od katerega se odmerja davek, predstavlja torej v denarju izraženo vrednost davčnega predmeta. Lahko je različna in z njenim povečevanjem ali zmanjševanjem vplivamo na ekonomske in socialne cilje.

Davčna stopnja je določeno razmerje med davčno osnovo in zneskom davka. Praviloma se določa v odstotkih. Davčne stopnje so lahko:

- proporcionalna – se ne spreminja, ne glede na višino davčne osnove,
- progresivna – se spreminja z davčno osnovo, davčna stopnja raste z davčno osnovo,
- degresivna – davčna stopnja pada z davčno osnovo.

Davčni predpisi včasih določajo povprečne davčne stopnje, večinoma pa mejne davčne stopnje. Pri povprečni davčni stopnji primerjamo celotni plačani davek s celotno davčno osnovo (nekega zavezanca), pri mejni davčni stopnji pa znesek davka, ki se plačuje od posameznih delov davčne osnove. Razlikovanje med obema stopnjama je pomembno tudi zato, ker omogoča ugotoviti, ali je nek davek proporcionalen, progresiven ali degresiven.

Davčne počitnice ali davčni paradiž

Davčne počitnice (ang. tax holidays) so obdobja delnih ali popolnih davčnih oprostitev. Tak status imajo običajno nove ali razvojno pomembne dejavnosti. Pojem davčni paradiž (ang. tax heaven) označuje državo ali regijo, katere najpomembnejše značilnosti so (Milost in Milunovič 2001, 20):

- nizke davčne stopnje najpomembnejših davkov,
- dosledno spoštovanje bančne in poslovne tajnosti,
- zelo ohlapen nadzor nad deviznimi transakcijami,
- njeno zavračanje sodelovanja s tujimi davčnimi službami,
- odlična komunikacijska infrastruktura in

- ugled zanesljivega finančnega središča.

Dvojno obdavčenje

Dvojno obdavčenje (ang. double taxation) je pojav, pri katerem dve davčni oblasti istega davčnega ranga obdavčita za isto časovno obdobje z istim ali podobnim davkom isti davčni subjekt ali objekt, tako da je le-ta bolj obdavčen, kot če bi ga obdavčila le ena davčna oblast (Milost in Milunovič 2001, 21).

Z odmero in pobiranjem davkov se v sodobnih državah praviloma ukvarjajo posebni organi davčne uprave, t. i. davčna uprava. Pri tem jim pogosto pomagajo drugi organi javne uprave, delodajalci in banke. Davčno postopanje temelji na zakonu, ki točno določa temeljne prvine obdavčenja (materialno davčno pravo): davčne predmete, davčne zavezance, davčne stopnje, oprostitve in olajšave in ves davčnopравни postopek (procesno davčno pravo) v zvezi z odmero in pobiranjem posameznih vrst davkov.

Davčni postopek je sestavljen iz dveh faz:

- odmera davka in
- pobiranja ali plačila davka.

Z odmero se davčna obveznost posameznih davčnih zavezancev, predpisana s splošnim pravnim predpisom, konkretizira. Zato je odmera davka davčnemu zavezancu konkreten pravni akt, ki vsebuje dve bistveni prvini: ugotavljanje davčne osnove ob upoštevanju davčnih oprostitvev in olajšav in uporabo davčne stopnje na ugotovljeno davčno osnovo (Žibert 2003, 81).

Naloge davčne službe v Republiki Sloveniji opravlja Davčna uprava Republike Slovenije, ki je organ v sestavi Ministrstva za finance. Davčno upravo sestavljajo Glavni urad s sedežem v Ljubljani; davčni uradi s sedeži po posameznih območjih ter Posebni davčni urad s sedežem v Ljubljani.

2.2 Splošno o obrestih

Obresti so plačilo za prepustitev rabe denarnega zneska ali glavnice. Izračunajo se od glavne terjatve, to je glavnice, in ko nastanejo, postanejo samostojna terjatev. Biti morajo pogodbeno oziroma posebej dogovorjene ali zakonito predpisane. Izračunajo se v višini od te glavne stvari in po času, v katerem uporaba traja. Pravila, ki obstajajo za obresti, obravnavajo mnogi zakoni in drugi predpisi – od civilnopravnih, gospodarskih, pravnih, do bančnih in davčnih in se razlikujejo od države do države. Glede na pomen razlikujemo različne izraze za obresti, in sicer: aktivne in pasivne obresti, zakonske zamudne obresti, pogodbene obresti, temeljna obrestna mera, zamudne obresti za davke in prispevke, obrestnoobrestni račun, konformna obrestna mera, revalorizacijske obresti, a vista obresti, skupna povprečna ponderirana obrestna mera, nedoločna letna obrestna mera, davek na obresti (MFB Consulting 2001, 10).

Predstavitev davkov in obresti

Obresti so plačilo za prepustitev rabe denarnega zneska ali druge nadomestne stvari (glavnice). Izražene morajo biti v isti vrsti kakor nadomestne stvari, ki se prepustijo v rabo. Izračunavajo se po višini vsote zneska glavnice stvari in po času, ko uporaba traja. Obresti so po svojem nastanku akcesorne, vendar ko nastanejo, obstajajo kot samostojne terjatve, razen če zastarajo. Samostojne so tudi v pravnem naslovu. Ne nastanejo obenem z glavno terjatvijo, če niso posebej dogovorjene ali z zakonom določene. Glede na pravni naslov nastanka ločimo dogovorjene (pogodbene) in zakonske, npr. zamudne, obresti (Pravni nasveti 2007).

3 OBDAVČITEV OBRESTI V EVROPSKI UNIJI

3.1 *Direktiva Sveta 2003/48/ES z dne 3. junija 2003 o obdavčevanju dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti*

Že pred leti so finančni ministri držav članic EU začeli skupno kampanjo proti davčnim ubežnikom, vendar je bilo treba k temu pridobiti tudi države nečlanice. A Švica nikakor ni pokazala pravega zanimanja. Ni privolila, da bi drugim državam pošiljala t. i. kontrolna sporočila, zapletalo se je tudi pri Luksemburgu in Avstriji. Vse tri države so po svoji bančni tajnosti znane po vsem svetu, podatkov, ki jih pridobijo v bančnem poslu, razen v nekaterih primerih suma kriminala, ne dajejo nikomur. Razgovori in pogajanja v EU so se vlekla dolga leta, dokler se niso zedinili o skupni, kolikor toliko poenoteni obdavčitvi obresti (MFB Consulting 2003, 10).

Svet EU, ki ga sestavljajo ministri za finance (ECOFIN), je 3. junija 2003 sprejel *Direktivo Sveta 2003/48/ES o obdavčevanju dohodka od prihodkov v obliki plačil obresti*¹ (*Obrestna direktiva* ali samo *Direktiva*). Z uvedbo omenjene direktive naj bi bile davčne razmere na notranjem trgu bolj uravnovešene in poenotene. Ker je kapital iz nekaterih držav EU uhajal v druge, so se v EU dogovorili za poenotena pravila obdavčitve obresti od prihrankov fizičnih oseb (ne o višini davka, ampak o delitvi davka od teh obresti med državami in o obveščanju davkarjev).

Direktiva predpisuje samo obdavčitev dohodkov fizičnih oseb (ne obravnava pa obdavčitve pravnih oseb) v drugih državah članicah EU. Uvaja smernice obdavčitve po principu rezidentstva, to pomeni, da je davek plačljiv v državi stalnega prebivališča zavezanca.

Glavni namen in cilji Obrestne direktive

Obrestna direktiva ureja področje obdavčitve dohodka od prihrankov in skuša zagotoviti, da se posameznik, rezident države članice, ki pridobiva dohodek od prihrankov v obliki plačil obresti iz drugih držav članic, obdavči v državi članici, katere rezident je, za davčne namene. Navedeni cilj pa lahko dosežemo z izmenjavo podatkov o dohodkih od prihrankov med državami predpisanega ozemlja.²

Predpisano ozemlje je ozemlje držav članic EU in vsa odvisna ali pridružena ozemlja, ki uporabljajo ukrepe, ki ustrezajo ali so enaka tistim, ki jih določa *Obrestna direktiva*. Minister, pristojen za finance, je objavil *Pravilnik o določitvi ozemelj, ki*

---

¹ *Direktiva Sveta 2003/48/ES o obdavčevanju dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti*, objavljena v UL L 157/2003 – objavljena v slovenskem jeziku: VODIČ *Direktiva Sveta 2003/48/ES*, priloga 1, Davčna uprava RS 2007, Mednarodno obdavčevanje).

² Priloga 1: Seznam držav predpisanih ozemelj (Vodič *Direktive Sveta 2003/48/Es* z dne 3. junija 2003, priloga 3).

*uporabljajo ukrepe, ki ustrezajo ali so enaki tistim, ki jih določa Direktiva Sveta 2003/48/ES.*³

V skladu z *Obrestno direktivo* je vsaka država članica EU zavezana drugi državi članici EU posredovati podatke o dohodkih od prihrankov, ki jih upravičeni lastniki dosegajo v eni državi članici EU, prebivajo pa v drugi državi članici EU in so za davčne namene tudi rezidenti te države. Npr. Slovenija posreduje podatke o dohodkih od prihrankov, ki jih rezidenti drugih držav članic EU dosegajo v Sloveniji, državam članicam EU, katerih rezidenti so za davčne namene. V tem primeru poteka med državami avtomatična izmenjava podatkov (Davčna uprava RS 2007).

Glavni namen *Obrestne direktive* je zagotoviti, da bi bil dohodek od prihrankov v obliki plačil obresti, ki se v eni državi članici EU izplača fizični osebi, ki pa je rezident druge države članice EU, obdavčen v skladu z zakonodajo države rezidentstva fizične osebe. Obresti bodo obdavčene z uporabo nacionalnih davčnih zakonodaj posameznih držav, torej *Direktiva* sama ne pomeni poskusa uvajanja nadnacionalnih davčnih predpisov za vse državljanke posamezne države članice, ne glede na to, kje dosegajo obresti.

Končni cilj *Obrestne direktive* je, da so dohodki od prihrankov obdavčeni v državi rezidentstva in ne v državi vira. Kljub temu pa je trem državam članicam EU (Avstrija, Belgija in Luksemburg) namesto izmenjave podatkov dovoljena uvedba davčnega odtegljaja. Te tri države so za odpravo bančne tajnosti zaradi strukturnih razlik postavile pogoje. Dosegle so vzpostavitev prehodnega obdobja, v katerem od dohodka od prihrankov nerezidentov pobirajo davčni odtegljaj pri viru. Veljavni bančni tajnosti se bodo odpovedale šele, ko bodo tudi države nečlanice (npr. Švica) začele sporočati podatke o dohodkih iz naslova obresti davčnim službam drugih držav. Do takrat pa bodo te tri države pobirale davek pri viru in ga prenakazale v proračune držav, iz katerih izhajajo prejemniki obresti.

Vendar pa so države članice, ki pobirajo davčni odtegljaj, predpisale tudi enega ali oba izmed naslednjih postopkov, po katerih lahko upravičeni lastnik zahteva, da se davek ne odtegne:

- postopek, ki omogoča, da upravičeni lastnik izrecno pooblasti plačilnega zastopnika za poročanje podatkov v državo članico, kjer je rezident za davčne namene, ali
- postopek, ki zagotavlja, da se davek ne odtegne, če upravičeni lastnik plačilnemu zastopniku predloži potrdilo, ki se glasi na njegovo ime in ga je izdal pristojni organ države članice, katere rezident je upravičeni lastnik za davčne namene.

---

³ *Pravilnik o določitvi ozemelj, ki uporabljajo ukrepe, ki ustrezajo ali so enaki tistim, ki jih določa Direktiva Sveta 2003/48/ES*, objavljen v Uradnem listu RS, številka 138/06.

Možnost davčnega odtegljaja pomeni, da banke, hranilnice in drugi plačilni zastopniki v državi, ki je uvedla davčni odtegljaj, avtomatično pobirajo davčni odtegljaj na viru od dohodkov od prihrankov upravičenih lastnikov, tega napovejo pristojnemu davčnemu organu te države članice, vključujoč podatke o tem, kakšen je skupni znesek dohodka od prihrankov njihovih komitentov, in sicer za vsako državo predpisanega ozemlja posebej. Davčni organ te države članice nato 25 % davčnega odtegljaja obdrži, preostalih 75 % prihodkov pa nakaže državi članici, katere rezident je upravičeni lastnik dohodka od prihrankov. Država rezidenstva upravičenega lastnika tako prejme sorazmerni del davčnega odtegljaja.

V prvih treh letih prehodnega obdobja je določen davčni odtegljaj po stopnji 15 % (tj. od 1. julija 2005 dalje), v nadaljnjih treh letih po stopnji 20 % (tj. od 1. julija 2008 dalje) in nato po stopnji 35 % (tj. od 1. julija 2011 dalje).

Plačilni zastopnik

Je katera koli oseba, ki opravlja dejavnost, v zvezi s katero plačuje dohodek od prihrankov ali zagotavlja dohodek od prihrankov v neposredno korist upravičenega lastnika. V praksi gre predvsem za družbe, ki upravičenim lastnikom izplačujejo obresti, to so predvsem banke in hranilnice.

Upravičeni lastnik

Je fizična oseba, ki je rezident predpisanega ozemlja in prejme plačilo dohodka od prihrankov ali ji je tako plačilo zagotovljeno.

Definicija obresti

V *Obrestni direktivi* in sporazumih je zelo široko opredeljena, saj vključuje obresti iz dolžniških terjatev vseh vrst, vključno z bančnimi depoziti, podjetniškimi in državnimi obveznicami ter drugimi podobnimi prenosljivimi dolžniškimi vrednostnimi papirji. Definicija obresti se razširja tudi na obračunane in še neplačane obresti ter na obresti, pripisane glavnici. Definicija obresti prav tako vključuje dohodek od obresti v primerih, ko vlagatelji posredno investirajo v različne kolektivne naložbene podjeme, tj. investicijske sklade, ki jih upravljajo naložbeni strokovnjaki družbe za upravljanje, ki denar svojih vlagateljev nalagajo v različne naložbe in kjer razpršitev sredstev v različne vrednostne papirje zmanjšuje tveganje vlagateljev.

V definicijo dohodka od prihrankov niso zajete:

zavarovalne police in njihova izplačila, pokojnine, plače, doživljenjske rente, dividende od navadnih ali prednostnih delnic, rente iz lastništva nepremičnin, kazni zaradi zamud pri plačilu idr.

Učinkovitost enotnega finančnega trga EU naj bi se povečala z uveljavitvijo *Obrestne direktive*, prav tako pa bi se zmanjšale motnje pri odločanju o finančnih naložbah (1. člen *Obrestne direktive*).

Ker EU ni uspelo prepričati Avstrije, Belgije in Luksemburga, da bi od 1. 1. 2005 uporabljale avtomatsko izmenjavo informacij o plačilu obresti, se bo učinkovitost določil *Direktive* o obdavčitvi obresti znatno zmanjšala. Prav tako se zgoraj navedene države niso obvezale, da bodo po preteku sedemletnega prehodnega obdobja vpeljale avtomatsko izmenjavo informacij znotraj EU.

Belgija, predvsem pa Avstrija in Luksemburg zaradi omenjenega načina obravnave davčnega problema predvidoma privlačijo več bančnih depozitov in ostalih naložb, ki prinašajo obresti, kot ostale države članice EU, ki ne nudijo bančne tajnosti (Spencer 2003, 15).

3.1.1 Uvedba Obrestne direktive

Svet EU je 24. junija 2005 ugotovil, da so izpolnjeni pogoji za izvajanje *Obrestne direktive* in potrdil 1. julij 2005 kot datum začetka njene uporabe. Od takrat dalje so države članice EU morale vsebino navedene direktive prenesti v domačo zakonodajo do 1. 1. 2004. Pravila veljajo od 1. 7. 2005 oz. od takrat se države EU (pa tudi npr. Andora, Liechtenstein, San Marino in Švica) ravna po njenih pravilih, ki so zapisana v zakonih posamezne države, pri nas v *Zakonu o dohodnini* in *Zakonu o davčnem postopku*.

Obrestna direktiva se nanaša na fizične osebe, ki imajo naslov svojega stalnega bivališča prijavljen v eni izmed držav članic EU. *Obrestna direktiva* zagotavlja, da pristojni davčni organ države članice EU dobi podatke o dohodkih od prihrankov (kontrolni podatek iz tujine), ki jih njihovi rezidenti države članice EU dosežajo v drugi državi članici EU (npr. Davčna uprava RS dobi podatke o dohodkih od prihrankov, ki jih upravičeni lastniki, ki so za davčne namene rezidenti RS, dosežajo v drugi državi članici EU). Po sedaj veljavnem *Zakonu o dohodnini* (ZDoh-2, 33. člen) pa rezident države članice EU v Sloveniji ne plačuje dohodnine od dohodka od prihrankov, ki imajo vir v Sloveniji, kar pa ne pomeni, da od tega dohodka ne bo plačal davka v svoji državi rezidentstva. Slovenski plačilni zastopniki v ta namen poročajo Generalnemu davčnemu uradu (GDU) o dohodkih od prihrankov, ki jih rezidenti predpisanega ozemlja – upravičeni lastniki, dosežajo v Sloveniji v skladu s *Pravilnikom o dajanju podatkov o dohodku od prihrankov v obliki plačil obresti*, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS, številka 9/2007, do 28. februarja tekočega leta za preteklo leto. GDU podatke, pridobljene s strani plačilnih zastopnikov, nato sporoči pristojnemu organu države članice EU oziroma odvisnega ali pridruženega ozemlja, katere rezident je upravičeni lastnik, do 30. junija tekočega leta za preteklo leto, v katerem so bila plačila dohodka od prihrankov dosežena.

Praviloma so obresti od prihrankov v državi EU (npr. Nemčiji), v kateri fizična oseba ni rezident (je rezident druge države EU, npr. Slovenije), ko se ji izplačajo, neobdavčene. Izplačevalec (npr. nemška banka) obvesti svojo davčno upravo o izplačilu obresti nerezidentu; davčna uprava avtomatično posreduje to informacijo davčni upravi države, v kateri je oseba rezident (slovenski). Obresti od prihrankov fizične osebe so z dohodnino obdavčene samo v državi, v kateri je oseba rezident (v Sloveniji), zato jih mora oseba prijaviti, davčna uprava pa ima kontrolne podatke iz tujine (Nemčije) (MFB Consulting 2007, 8).

3.1.2 Harmonizacija obdavčitve dohodkov od obresti

Razvoj Evropske skupnosti in njenega enotnega trga je ustvaril in izpostavil večje pritiske na nacionalne davčne zakonodaje. Pojavlja se vprašanje, ali sme prebivalec EU, ki ima pravico potovati, delati in poslovati v vseh drugih državah članicah EU, izogniti se dohodnini ter drugim davčnim obveznostim z bančnim depozitom ali finančno naložbo, ki prinaša obresti v eni od preostalih držav EU. Logika izmenjave davčnih informacij znotraj okvira EU je enaka kot v ZDA, kjer so banke zavezane posredovati informacije o obrestnih zasluških prebivalcev vseh zveznih držav davčni upravi.

Učinkovitost enotnega trga dodatno zmanjšuje pojav izogibanja obdavčitvi. Različni davčni pogoji v državah članicah spodbudijo pretok sredstev med članicami, pri čemer države z ugodnimi davčnimi pogoji pritegnejo, gledano z davčnega kriterija, več finančnih sredstev. Problem se pojavi, ko postane glavni motiv prenosa in naložb finančnih sredstev v drugo državo članico davčno izogibanje ali celo davčna utaja. Davčna utaja predstavlja nezakonito izogibanje plačilu davka. Davčno izogibanje predstavlja zakonito izogibanje, s katerim davčni zavezanec prepreči zmanjšanje realnega dohodka (Stanovnik 2002, 39).

Ena izmed rešitev zmanjšanja problema izogibanja obdavčitvi in povečanja učinkovitosti enotnega finančnega trga je harmonizacija nacionalnih sistemov obdavčitve dohodkov od obresti, plačanih rezidentom drugih držav članic EU. Prvi poskusi harmonizacije obdavčitve obresti segajo v šestdeseta leta 20. stoletja, nato je sledilo še več predlogov. Leta 2003 pa je bil dosežen sporazum o *Direktivi o obdavčitvi dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti*, ki se je začela uporabljati s 1. 7. 2005.

Dolgoročni cilj EU je harmonizacija davčne zakonodaje na področju obdavčitve obresti. Ob tem se postavlja vprašanje, če bo sploh kdaj prišlo do harmonizacije davčne zakonodaje. Red na področju obdavčitve obresti bi se najlažje vzpostavil s popolno harmonizacijo zakonodaje na tem področju, saj ne bi bilo več nikakršne možnosti za manipulacije.

3.2 Mednarodno obdavčevanje

Slovenski rezidenti od leta 2005 dalje plačujejo dohodnino po svetovnem dohodku, kar pomeni, da obdavčitev temelji na obdavčevanju dohodkov in premoženja, ne glede na to, kje je dohodek dosežen, oziroma, kje se premoženja nahaja. Nadalje pa nerezidenti v Sloveniji plačujejo dohodnino od dohodkov, ki so nastali v Sloveniji, ter od premoženja, ki se nahaja v Sloveniji. Zaradi navedenega se je v Sloveniji precej razširil krog dohodninskih zavezancev, predvsem na vse tiste slovenske rezidente, ki dosegajo različne vrste dohodkov v tujini. Po drugi strani pa razmere čedalje večje globalizacije svetovnega gospodarstva pospešujejo pretok kapitala, dela ali posla čez mejo naše države, kar pomeni, da vedno več nerezidentov dosega v Sloveniji različne vrste dohodkov (Davčna uprava RS 2007b).

To povzroča vse pogostejše dvojne obdavčitve fizičnih oseb, zato uporaba mednarodnih pogodb o izogibanju dvojnemu obdavčenju dohodka in premoženja vse bolj pridobiva na pomenu. S sklepanjem mednarodnih pogodb o izogibanju dvojnemu obdavčevanju dohodka in premoženja se predvsem omogoča odprava mednarodnega dvojnega obdavčenja istega dohodka in premoženja, preprečuje se davčne utaje in davčna diskriminacija ter omogoča reševanje davčnih sporov.

V razmerah čedalje večje globalizacije svetovnega gospodarstva in zaradi vse pogostejšega pretoka kapitala, dela ali posla čez mejo naše države postaja uporaba številnih mednarodnih pogodb vse pomembnejša.

Obdavčitev rezidentov po svetovnem dohodku

Rezidenti Slovenije so:

- osebe z uradno prijavljenim stalnim prebivališčem v Sloveniji,
- javni uslužbenci Republike Slovenije, zaposleni v tujini, oziroma osebe, ki so bile rezidenti Slovenije in bivajo izven Slovenije zaradi zaposlitve v institucijah Evropske skupnosti, Evropski centralni banki, Evropskem monetarnem institutu ali Evropski investicijski banki,
- osebe z običajnim bivališčem ali središčem svojih osebnih in ekonomskih interesov v Sloveniji,
- osebe, ki so v katerem koli času v davčnem letu prisotne v Sloveniji več kot 183 dni.

V primerih, ko ima oseba dve stalni prebivališči – v Sloveniji in v tujini – oziroma, ko rezidentskega statusa ni mogoče vnaprej jasno opredeliti, se status rezidentstva ugotavlja individualno na pristojnem davčnem uradu na podlagi vprašalnika.

Odprava dvojne obdavčitve

Kadar rezident prejme dohodek iz države, s katero Slovenija nima sklenjene mednarodne pogodbe o izogibanju dvojnemu obdavčevanju dohodka in premoženja (v nadaljevanju: mednarodna pogodba) in je bil dohodek rezidenta obdavčen v tujini, je z namenom odprave dvojne obdavčitve v *Zakonu o dohodnini* določeno, da se lahko od odmerjene dohodnine odšteje ustrezen znesek odbitka davka, ki je bil plačan od dohodka z virom izven Slovenije. Višina odbitka se prizna do dejanskega zneska plačila davka, vendar največ do višine, ki bi jo bilo treba plačati v skladu z *Zakonom o dohodnini*.

Če pa ima Slovenija z državo vira dohodka sklenjeno mednarodno pogodbo, je treba upoštevati njene določbe o: dodelitvi pravice do obdavčitve posameznega dohodka, mejni stopnji obdavčitve posameznega dohodka, če je predpisana, in uporabi metod za odpravo dvojne obdavčitve dohodka. Od vrste doseženega dohodka v tujini je odvisna pravica do obdavčitve dohodka, glede na določbe posamezne mednarodne pogodbe.

Pri dohodkih iz naslova dividend, obresti ter licenčnin in avtorskih honorarjev je pravica do obdavčitve praviloma dana tako državi vira (tuja država) kot državi rezidentstva (Slovenija), vendar je s posamezno mednarodno pogodbo določena stopnja davka, po kateri se lahko ti dohodki obdavčijo v državi vira. Pri odmeri dohodnine od teh dohodkov v Sloveniji se rezidentom prizna odbitek tujega davka po stopnji, določeni v mednarodni pogodbi, pod pogojem, da je znesek davka najmanj enak znesku davka, ki bi ga bilo treba plačati po določbah *Zakona o dohodnini*.

Najpogostejši metodi za odpravo dvojne obdavčitve, uporabljeni v mednarodnih pogodbah, sta (Davčna uprava RS 2007, Mednarodna obdavčitev):

- metoda izvzetja s progresijo: dohodek ali premoženje slovenskega rezidenta, ki se po konvenciji lahko obdavči v državi vira, se v Sloveniji ne obdavči, vendar pa ima Slovenija pravico tak dohodek ali premoženje upoštevati pri določanju davka od drugega dohodka ali premoženja davčnega zavezanca. Takšno metodo vsebujejo mednarodne pogodbe s Ciprom, Francijo, Italijo, Norveško, Švedsko ter Veliko Britanijo in Severno Irsko.
- Metoda navadnega odbitka: davek v Sloveniji se zmanjša le za znesek davka, plačanega v državi vira, ki je enak davku, ki bi ga Slovenija sama odmerila od dohodka, doseženega v drugi državi. Takšno metodo vsebujejo vse ostale veljavne mednarodne pogodbe: z Avstrijo, Belgijo, Bosno in Hercegovino, Bolgarijo, Češko, Dansko, Estonijo, Finsko, Grčijo, Hrvaško, Indijo, Irsko, Kanado, Kitajsko, Latvijo, Litvo, Luksemburgom, Madžarsko, Makedonijo, Malto, Moldovo, »nova« z Nemčijo, Nizozemsko, Poljsko, Portugalsko,

Republiko Korejo, Romunijo, Rusko federacijo, Slovaško, Španijo, Srbijo in Črno goro, Švico, Tajsiko, Turčijo in Združenimi državami Amerike.

3.2.1 Sporazumi o izogibanju dvojnemu obdavčevanju obresti

Za vsa odprta gospodarstva je pomembno, da posamezniki in podjetja pri pretoku kapitala naletijo na čim manj ovir. Ena od potencialnih ovir je dvojno obdavčenje istega dohodka pri istem zavezancu z istovrstnim davkom v dveh državah. Države zato sklepajo dvostranske sporazume, v katerih se dogovorijo, kako si bodo razdelile ta davek od istega dohodka oz. pravilneje, katera sme kateri dohodek obdavčiti. Ti sporazumi določajo načine in pravila za izogibanje dvojnemu obdavčevanju, če zaradi upoštevanja domače zakonodaje obeh držav pride do dvojnega obdavčenja. Poleg tega sporazumi določajo, kako se države obveščajo o dohodkih in zavezancih, da se ti ne bi izogibali obdavčenju.

Sporazumi večine držav so sestavljeni po enotnem vzorcu OECD in se enotno razlagajo. Vzorca davčnega sporazuma OECD pri sklepanju medsebojnih dvostranskih sporazumov v praksi ne uporabljajo samo članice OECD, temveč se uporabljajo tudi pri sklepanju dvostranskih davčnih sporazumov med članicami OECD z državami, ki niso članice, uporabljajo pa ga tudi države, ki sploh niso članice OECD. Vsi sporazumi, ki jih uporablja Slovenija z drugimi državami, so sestavljeni po tem vzorcu, tako tisti, ki jih Slovenija uporablja, sklenila pa jih je že prejšnja SFRJ, kot tisti, ki jih je v času samostojne države sklenila Slovenija. Države, ki so vzorčni sporazum uporabljale pri sklepanju medsebojnih sporazumov, v splošnem sprejemajo tudi *Komentar OECD k členom Vzorčnega sporazuma*, ki je zato splošno sprejeto pojasnilo o načinu uporabe in razlaganja posameznih členov sporazuma.

Po *Vzorčnem sporazumu* obresti sodijo v drugo skupino, in sicer se obresti, ki se izplačujejo rezidentom druge države, lahko obdavčijo v državi izvora z največ 10 % od bruto zneska obresti, razen če presegajo normalne zneske (lahko pa se dve državi v konkretnem sporazumu dogovorita tudi drugače). Torej pri obrestih lahko pride do dvojnega obdavčenja, saj do tega lahko pride vedno, ko država izvora lahko obdavči dohodek pri viru (brez omejitev ali z omejitvami) in je nato po načelu obdavčitve svetovnega dohodka zavezanec praviloma dolžan v državi rezidentstva plačati na isti dohodek še domač davek. Vsakič, ko je zavezanec na doma obdavčljiv dohodek dolžan plačati davek, pa je od tega dohodka že plačal davek pri viru v državi izvora, je država rezidentstva dolžna odpraviti dvojno obdavčevanje (MFB Consulting 2003, 11).

V primeru, ko rezident ustvari dohodek v državi, s katero ima Slovenija sklenjeno konvencijo o izogibanju dvojnemu obdavčevanju dohodka in premoženja, se uporablja metoda odprave dvojne obdavčitve po konkretni konvenciji. Če rezident ustvari dohodek v državi, s katero Slovenija nima sklenjene konvencije, se uporablja metoda odprave dvojnega obdavčevanja, ki je določena v *Zakonu o dohodnini*.

V vseh sporazumih, ki jih je sklenila Slovenija, je dogovorjena metoda odprave dvojne obdavčitve enaka tisti, ki je zapisana tudi v *Zakonu o dohodnini*, tj. metoda navadnega dobropisa, kar pomeni, da se ustrezen del plačanega tujega davka odšteje od slovenske dohodnine. Le v šestih sporazumih, ki pa jih je sklenila še SFRJ in jih je Slovenija prevzela v svoj pravni red, pa je za nekatere dohodke dogovorjena metoda oprostitve s progresijo⁴ (MFB Consulting 2007, 22).

V *Zakonu o dohodnini* (*ZDoh-2*, 141. člen) je določen poln odbitek dohodnine. Za dohodnino, obračunano od dohodka od prihrankov, ki ga določa *Obrestna direktiva*, pa velja, da rezident lahko ne glede na določbe *ZDoh-2*, ki omejujejo velikost odbitka, od dohodnine odšteje znesek ustreznega (dejanskega) dela dohodnine, ki ga je plačal v državi vira. Kadar znesek plačane dohodnine v drugi državi članici presega dohodnino, odmerjeno po slovenski zakonodaji, se razlika rezidentu povrne⁵.

Splošno o metodah za odpravo dvojnega obdavčevanja

Za odpravo oz. zmanjšanje dvojnega obdavčevanja sta predvideni dve metodi:

- metoda izvzetja (oprostitve) in
- metoda odbitka (dobropisa, kredita).

Obe metodi imata različne izpeljanke (podmetode). Najpogosteje se uporabljata metoda oprostitve s pridržkom progresije in metoda navadnega dobropisa. Podlago za posamezne metode lahko najdemo tako v nacionalnih davčnih predpisih kakor tudi v mednarodnih sporazumih o izogibanju dvojnemu obdavčevanju (v nadaljevanju: mednarodna pogodba). Kadar je sklenjena mednarodna pogodba, njene določbe prevladajo nad predpisi posamezne države. Izogibanje dvojnemu obdavčevanju in metode, ki se pri tem uporabljajo, so praviloma določene v samostojnem členu mednarodne pogodbe; v *Vzorčnem sporazumu OECD* je to 23. člen. Ta člen odpravlja dvojno obdavčitev glede na državo prejemnikovega sedeža, tako da jo zavezuje (Davčna uprava RS 2006a):

- k oprostitvi davka od dohodkov, ki so že bili obdavčeni v državi vira,
- k priznanju dobropisa za davek, ki je že bil plačan v državi vira.

Če državi sporazuma nimata, je treba, ko se izplačujejo obresti (oz. vsi ostali dohodki), spoštovati le notranjo davčno zakonodajo posamezne države. Zgodi se lahko, da bodo v kakšnem primeru obresti (dohodki) dvojno obdavčeni ali pa sploh ne bodo

---

⁴ Priloga 2: Davčne stopnje od dividend, obresti in dohodkov iz premoženjskih pravic po konvencijah, veljavnih na dan 1. 1. 2008 (Davčna uprava RS 2008).

⁵ Države, za katere velja priznanje odbitka, so: Avstrija, Belgija, Luksemburg, Švica, Andora, Lihtenštajn, San Marino, Monako, Guernsey, Jersey, Nizozemski Antili, otok Man, Britanski Deviški otoki, otoki Turks in Caicos (Davčna uprava RS 2008).

obdavčeni (npr. če v državi vira nerezidentu ne obračunavajo davka, v njegovi državi pa je neobdavčeno).

V primerih, ko se v državah EU za obdavčitev dohodka od obresti, v skladu z zakonodajo države rezidence prejemnika obresti, uporablja sistem avtomatske izmenjave informacij, določen v *Obrestni direktivi*, se je pomen omenjenih konvencij in raznih metod odprave dvojnega obdavčevanja zmanjšal. Kljub temu so pomembne v prehodnem obdobju, ko se v treh državah EU uporablja sistem davka po odbitku in v primeru obdavčitve obresti, v državah ali rezidentov držav, ki jih *Obrestna direktiva* ne zadeva.

3.2.2 Obveznosti rezidentov Slovenije, ki v državah EU dosega dohodke od prihrankov

Rezidenti Slovenije od leta 2005 dalje plačujejo dohodnino od vseh svojih dohodkov, ne glede na to, kje so doseženi (v Sloveniji ali izven Slovenije – t. i. obdavčitev rezidentov po svetovnem dohodku).

V primeru, da rezident Slovenije v državi članici EU dosega dohodke od prihrankov, jih mora sam v ustrezni napovedi, odvisno od vrste dohodkov, napovedati v Sloveniji zaradi odmere dohodnine od tako doseženih dohodkov, saj v primeru, ko dohodki izvirajo iz tujine, tuj izplačevalec ne šteje za plačnika davka in ne plača dohodnine v slovenski proračun. Izjeme so Avstrija, Belgija in Luksemburg, to so tri države članice EU, ki so edine uvedle davčni odtegljaj. Davčni organi teh držav članic 25 % prihodkov obdržijo, ostalih 75 % prihodkov pa nakažejo državam članicam, katerih rezidenti so upravičeni lastniki dohodka od prihrankov. Davčni odtegljaj so, z izjemo Kajmanskih otokov, Anguille, Arube in Monserrata, uvedla tudi vsa ostala odvisna ali pridružena ozemlja (Davčna uprava RS 2007).

Doseženi dohodek od prihrankov v obliki plačil obresti od depozitov v bankah v državah EU (kjer velja izmenjava informacij)

V skladu z *Obrestno direktivo* EU o obrestih na prihranke (kamor sodijo tudi obresti od depozitov) v teh državah EU slovenskemu rezidentu tamkajšnji davek od obresti že od 1. 7. 2005 dalje ni bil odtegnjen. Naš rezident – fizična oseba, je tam prejel celotni znesek obresti, ker davka v teh državah niso odtegovali. Izplačevalec (npr. nemška banka) obvesti svojo davčno upravo o izplačilu obresti določeni osebi – nerezidentu; davčna uprava te države avtomatično posreduje informacijo (podatke o zavezancu in njegovih prejetih obrestih ter še o ostalih obrestih od prihrankov, npr. od obveznic) davčni upravi države, kjer je oseba rezident (slovenski). Obresti od prihrankov fizične osebe so z dohodnino obdavčene samo v državi, kjer je oseba rezident (v Sloveniji). Rok, do katerega mora davčni organ poslati podatke drugim državam, je predpisan v *Obrestni direktivi* in velja 30. junij.

Slovenski zavezanec je dolžan prijaviti prejete obresti od depozita v letni napovedi. Za odmero se bodo seštele te obresti in obresti od depozitov v bankah v Sloveniji in preostalih treh držav EU ter odštel neobdavčeni znesek obresti. Od preostanka bo odmerjena dohodnina. Obdavčitev je s tem končana.

Doseženi dohodek v obliki plačil obresti v državi EU (kjer velja izmenjava informacij)

V primeru, da je fizična oseba – rezident Slovenije, prejela v državi EU obresti, ki so v Sloveniji obdavčene, pa niso obresti od prihrankov (npr. zamudne, dohodek iz življenjskega zavarovanja), jih je dolžna prijaviti do 15. dne v mesecu za preteklo trimesečje pri pristojnem davčnem organu. Tuja država je morda odtegnila tamkajšnji davek, ob tem pa je treba preveriti določila davčnega sporazuma med Slovenijo in državo izplačila obresti, in sicer, ali je smela odtegniti davek, ali je omejen itd. Od plačila davka in določil sporazuma je nato odvisno, ali in koliko tujega davka se bo v Sloveniji odštelo od v Sloveniji odmerjene dohodnine od teh obresti. Popolnoma enaka pravila veljajo še za vse s slovensko dohodnino obdavčene obresti, ki jih rezident prejme v tretji državi (ki ni članica EU), torej ne glede na to, ali so obresti od prihrankov od depozita v banki ali so kakršne koli druge, in ne glede, kdo mu jih je izplačal.

3.2.3 Primer pobiranja davka od obresti v Avstriji

V skladu z *Obrestno direktivo* se dohodek od prihrankov v obliki plačil obresti, katerega davčni rezident Slovenije dosega v Avstriji, lahko obdavči z davčnim odtegljajem v Avstriji. V skladu z *Direktivo* se prihodki od takšnega davčnega odtegljaja delijo med Avstrijo in Slovenijo.

V primeru, ko slovenski rezident – fizična oseba, prejme obresti od prihrankov na depozit pri banki v Avstriji, bo izplačevalec od obresti odtegnil 15 % davek, vendar pa o teh obrestih ne bo obveščal slovenske davčne uprave. Fizična oseba mora po slovenskem *Zakonu o dohodnini* obresti vseeno prijaviti v letni napovedi, pri tem pa uveljavlja že v tujini plačan davek. Rezident Slovenije lahko od dohodnine, ki jo plača v Sloveniji od dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti, doseženega v Avstriji, odšteje znesek ustreznega dela davka (davčnega odtegljaja), ki ga je plačal v Avstriji. Kadar znesek plačanega davka v Avstriji presega dohodnino, odmerjeno od takšnega dohodka v Sloveniji, se razlika rezidentu povrne v Sloveniji (t. i. polni odbitek). Doplačilo bo 0 oz. bo pri obdavčitvi obresti od depozitov verjetno še kaj v tujini plačanega davka vrnjenega, saj so pri nas obresti od depozitov (tistih v Sloveniji in kjer koli v EU) do 1000 EUR neobdavčene (za leto 2007 in naprej). Če oseba obresti v Sloveniji ne prijavi, stori davčni prekršek oz. zatajitev, pa čeprav je davek (tuji državi) plačala.

Navedeni dohodek iz prihrankov pa se ne obdavči v Avstriji, temveč samo v Sloveniji, če rezident Slovenije:

- izrecno pooblasti plačilnega zastopnika v Avstriji za poročanje podatkov o doseženem dohodku davčnemu organu v Avstriji, ki jih nato v skladu z *Direktivo* sporoči Sloveniji, ali
- plačilnemu zastopniku v Avstriji predloži posebno potrdilo, ki se glasi na rezidentovo ime in ga je izdal pristojni davčni organ v Sloveniji.

Plačilni zastopnik ne odtegne davka in kontrolni podatki o obrestih se posredujejo slovenski davčni upravi. Obresti so obdavčene le v Sloveniji.

Navedeno velja do poteka prehodnega obdobja, ki ga je določila *Direktiva* (vsaj do konca 2010). Po poteku prehodnega obdobja se dohodek od prihrankov v obliki obresti, ki ga bo dosegel rezident Slovenije v Avstriji, ne bo več obdavčil v Avstriji, temveč samo v Sloveniji v skladu z domačo zakonodajo, pri tem pa bodo morali plačilni zastopniki v Avstriji podatke o doseženem dohodku posredovati davčnemu organu v Avstriji, ki jih bo nato v skladu z *Direktivo* posredoval Sloveniji (Davčna uprava RS 2006b).

Ta pravila veljajo v Avstriji, Belgiji in Luksemburgu, poleg tega pa še v evropskih davčnih oazah, ki so z EU sklenile poseben dogovor o spoštovanju določil smernice EU o obrestih, in sicer v Švici, Andori, Lihtenštajnu, San Marinu, Monaku, na britanskih kanalskih otokih Guernsey in Jersey in otoku Man, enako pa velja še za britanske Deviške otoke, Montserrat, otoke Turks in Caicos in Kajmanske otoke.

Če bi torej v kateri koli od teh držav oz. na teh ozemljih tamkajšnja zakonodaja predpisala in bi banka od obresti odtegnila večji davek od obresti od prihrankov, tj. tudi od depozitov, kot bi bila odmerjena dohodnina v Sloveniji (tj. več kot 15 % – za leto 2007), bi slovenskemu rezidentu, ko bi v Sloveniji v napovedi za odmero dohodnine od teh obresti uveljavljal tuji davek, bil povrnjen del tujega davka nad 15 %; pri tem je treba upoštevati še slovenski neobdavčeni del (1000 evrov za leto 2007 in naprej), za leto 2006 pa je 300.000 tolarjev. Velja namreč pravilo, da mora biti rezident obdavčen toliko, kot določa zakonodaja države, v kateri je rezident. In pri nas so te obresti obdavčene s 15 % dohodnine le nad 300.000 tolarji (velja za leto 2006), v nekaterih od teh držav pa so obresti v celoti obdavčene s 15 %. Primer: od 500.000 tolarjev obresti v Avstriji se tam odtegne 15 % davek, tj. 75.000 tolarjev; v Sloveniji bo odmerjena dohodnina 15 % le od 200.000 tolarjev, tj. 30.000 tolarjev. Slovenija naj bi zavezancu vrnila 45.000 tolarjev. Od Avstrije, ki ji bo prenakazala 75 % tam pobranega davka, pa bo prejela 56.250 tolarjev. Po slovenskih pravilih pobran davek, tj. 30.000 tolarjev, je ostal obema državam, in sicer Avstriji 18.750 tolarjev in Sloveniji 11.250 tolarjev. Zavezanec bo lahko vložil zahtevek v petih letih po poteku koledarskega leta (2006), v

katerem je bil davek v drugi državi EU plačan, in priložil vsa dokazila o plačanem davku (MFB Consulting 2007, 14).

Da Slovenci varčujemo v tujini, največ v Avstriji, je razvidno iz podatkov o davčnoobrestnih prilivih iz tujine, ki ga je objavil DURS za leto 2006 in je prikazan v tabeli 3.1. Iz podatkov je razvidno, da je Avstrija za leto 2006 Sloveniji odstopila več kot 1.229 milijona evrov davka na obresti, ki ga je odmerila slovenskim rezidentom za depozite v Avstriji.

Tabela 3.1 Davek od obresti iz tujine

Davčno-obrestni prispevek iz tujine (v EUR)	
Avstrija	1.229.652,27
Belgija	8076,21
Luksemburg	27590,23
Otok Guernesey	6157,00
Otok Man	3473,00
Otok Jersey	4339,00
Liechtenstein	29.409,00
Monaco	12.578,00
San Marino	354,94
Švica	159.201,74
Skupaj	1.480.830,95

Vir: Fidermuc 2008, 10.

Avstrija, Belgija in Luksemburg, ki imajo najbolj stroge določbe glede bančne tajnosti, so si priborile prehodno obdobje z davkom po odbitku na plačane obresti rezidentom drugih držav članic. Država vira lahko prenese v državo rezidenta celoten davek, odtegnjen pri viru, ali le del tega. Niti davčna uprava niti plačnik dohodka v državi vira praviloma ne bosta obvestila davčne uprave v državi rezidence o identiteti prejemnika. To pomeni, če rezident prostovoljno ne prijavi dohodka od posla v državi rezidence, obdavčenje dohodka od obresti z davkom po odbitku v državi vira ne bo imelo za posledico obdavčenja dohodka od posla v državi rezidence (Spencer 2003, 6).

Davek po odbitku poveča tudi prihodke od davkov v državi, v kateri so denarna sredstva deponirana, torej v državi, ki ima pritek kapitala. Država vira si praviloma zadrži 25 % prihodka od davka na obresti. V celoti se tako povečajo prihodki od davkov le v državi vira, če država vira ni obvezana prenesti prihodka od davka v državo rezidence prejemnika obresti. Pri avtomatski izmenjavi informacij pa se povečajo prihodki od davkov samo v državi, v kateri prebiva lastnik, torej v državi, ki ima odtok kapitala (Oravec 2002, 21).

3.3 Obdavčitev obresti v EU in Sloveniji

Republika Slovenija je 1. 5. 2004 postala članica EU in s tem tudi del notranjega evropskega trga. S tem se je zavezala, da bo spoštovala evropski pravni red in s svojimi predpisi ščitila temeljne svoboščine unije, in sicer: prost pretok blaga, storitev, kapitala in ljudi. Pomemben razlog za sprejem *Zakona o dohodnini (ZDoh-1)* je bilo prilagajanje zakonodaje mednarodno primerljivim standardom.

Eden pomembnejših premikov v *Zakonu o dohodnini* je opravljen na področju obdavčevanja obresti. Ker so bile po prejšnjem zakonu obdavčene le obresti na posojila, dana fizičnim in pravnim osebam, ostali dohodki od premoženja pa so v načelu obdavčeni (dividende in najemnine), so bile obresti, kot oblika dohodkov iz premoženja, v davčno ugodnejšem položaju v primerjavi z drugimi podobnimi dohodki od naložb premoženja fizične osebe. V novem zakonu je zato z namenom zagotavljanja večje davčne nevtralnosti pri obdavčevanju dohodka iz različnih vrst naložb predvideno širše obdavčevanje obresti. Tovrstni premik je bil potreben tudi po priporočilih mednarodnih organizacij (OECD, IMF) ter glede na predpise EU in mednarodno prakso na tem področju (Davčna uprava RS 2004, Interno gradivo).

Obdavčitev obresti je sestavni del kompleksnega davčnega sistema v vseh evropskih državah, davčna obremenitev varčevalca pa je odvisna od višine davčne stopnje, davčnih oprostitev in drugih dejavnikov. Sama obdavčitev obresti je zelo občutljivo področje, ki lahko vpliva na poslabšanje konkurenčnosti domačih bank in drugih finančnih institucij ter posledično na prenos varčevanja v tujino.

Slovenija je kot članica EU zavezana k izpolnjevanju določb *Obrestne direktive* in uvedbi sistema avtomatske izmenjave informacij. Določbe *Obrestne direktive* so povzete v *ZDoh-1* in kasneje v *ZDoh-2*.

Obrestna direktiva ima pomembno vlogo predvsem pri ugotavljanju dohodkov od obresti za potrebe obdavčitve v EU, ne pa pri poenotenju davčnih bremen na obresti na nacionalni ravni. Višina obdavčitve obresti na nacionalni ravni ostaja odgovornost in obveznost posameznih vlad držav članic EU. Njihova odločitev o obsegu efektivnega davčnega bremena za nacionalne prihranke lahko vpliva na privlačnost države kot finančnega centra (Becker 2003, 3).

Ker *Direktiva* ne zajema dohodkov iz naslova pokojninskih in zavarovalnih proizvodov ter izvedenih finančnih instrumentov, obstaja možnost prelivanja sredstev v bančno-zavarovalne proizvode. Da bi se varčevalci lahko izmuznili obdavčitvi obresti v skladu z *Direktivo*, banke po Evropi že iščejo rešitve v razvoju alternativnih bančnih proizvodov. Njihov cilj je zadovoljiti stranke in pritegniti njihova denarna sredstva. *Direktiva* torej omogoča izogibanje davku z naložbo denarja v nove finančne proizvode, ki jih *Direktiva* ne zajema.

4 ZAKON O DOHODNINI

4.1 Zakon o dohodnini – ZDoh-1

S 1. januarjem 2005 smo pričeli uporabljati *Zakon o dohodnini (ZDoh-1)*, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 54/04 in dopolnjen v mesecu maju 2005 ter je nadomestil prejšnji zakon o dohodnini.

Vstop Slovenije v EU, sprejem *Direktive 2003/48/ES* in približevanje slovenskega davčnega sistema sistemom najbolj razvitih držav Evrope je bil temeljni povod za spremembo davčne zakonodaje na področju obdavčitve fizičnih oseb.

Zdoh-1 vzpostavlja sintetično oziroma globalno obdavčitev vseh dohodkov fizičnih oseb z enim davkom, to je z dohodnino, po progresivni davčni stopnji. Uveljavljena je obdavčitev rezidentov na svetovnem dohodku in nerezidentov po viru dohodka v Sloveniji. Načeloma so v obdavčitev zajeti vsi dohodki fizične osebe. Določanje davčne osnove je po posameznih vrstah opredeljeno s samo naravo dohodka, ki ga delimo na aktivne in pasivne ter druge dohodke fizičnih oseb.

Aktivni dohodki, ki so relativno bolj obremenjeni z dajatvami, še posebej s prispevki za socialno varnost, so:

- dohodek iz dejavnosti,
- dohodek iz zaposlitve,
- dohodek iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti.

Pasivni dohodki so dohodki iz naslova razpolaganja s premoženjem in so naslednji:

- dohodki iz premoženja, to so najemnine, obresti, dividende in dohodki iz vzajemnih skladov in dohodki iz premoženjskih pravic,
- dobiček iz kapitala.

Drugi dohodki so tisti dohodki fizičnih oseb, ki jih ni bilo mogoče uvrstiti med aktivne ali pasivne dohodke. Med temi prejemki so navedene nagrade, darila, dobitki v nagradnih igrah.

4.1.1 Uvedba ZDoh-1

Z dohodnino so obdavčeni dohodki fizične osebe – zavezanca za dohodnino, ki jih doseže z delom, opravljanjem kmetijske dejavnosti ali kakšne druge dejavnosti, s prodajo kapitala pa tudi z donosi iz premoženja. Obdavčeni so donosi, ki jih lastniku premoženja prinesejo določene vrste premoženja.

V obdavčitev so v splošnem zajeti vsi dohodki in dobički fizične osebe, ki jih bo ta pridobila ali dosegla v davčnem letu. Pomembna sprememba v primerjavi s prejšnjim sistemom dohodnine je to, da so v obdavčitev v splošnem zajeti vsi dohodki in dobički, razen tistih, ki so izrecno navedeni kot oproščeni plačila dohodnine. Dohodek je

kategorija v najširšem pomenu besede in se odraža v vsakem povečanju ekonomske blaginje posameznika. Dohodek se porabi bodisi za potrošnjo bodisi za povečanje premoženja. Glede na načelo čim bolj enake in transparentne davčne obravnave dohodkov in tudi glede na prakso držav OECD je koncept splošne obdavčitve dohodkov in natančne določitve dohodkov, od katerih se dohodnine ne plačuje, primernejši in tudi konkretnjši (Davčna uprava RS 2004).

Z dohodnino so obdavčeni dohodki fizične osebe, ki so bili pridobljeni oziroma doseženi v davčnem letu, ki je enako koledarskemu letu (*ZDoh-1*, 15. člen).

Dohodki po *ZDoh-1* so:

- dohodek iz zaposlitve, ki vključuje tudi dohodek iz opravljanja storitev, razen dohodka iz opravljanja storitev, ki se šteje za dohodek iz točke 2. tega člena,
- dohodek iz dejavnosti,
- dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti,
- dohodek iz premoženja,
- dobiček iz kapitala in
- drugi dohodki.

Dohodke iz premoženja v splošnem štejemo za pasivne dohodke, saj so to dohodki, v zvezi s katerimi ni potrebna stalna aktivnost osebe. Ena od novosti v zakonu je tudi ureditev vseh vrst dohodka iz premoženja v enem poglavju, ki zajema pet podpoglavij oziroma pet vrst dohodkov:

- dohodek iz oddajanja premoženja v najem,
- dohodek iz prenosa premoženjske pravice,
- obresti,
- dividende in
- dohodek iz vzajemnih skladov.

Večja novost v zakonu se nanaša na obdavčitev obresti fizičnih oseb. Po prejšnjem zakonu o dohodnini je do 31. 12. 2004 bila obdavčitev obresti enostavna. Od obresti so bile obdavčene le tiste od danih posojil, odštela se je revalorizacija (inflacija), t. i. realne obresti so bile obdavčene s progresivno dohodnino.

Dohodek od obresti

Od 1. 1. 2005 so po zakonu obdavčene vse obresti, in sicer so obdavčljive obresti po *ZDoh-1* naslednje: obresti od posojil, obresti od dolžniških vrednostnih papirjev, obresti od denarnih depozitov pri bankah in hranilnicah ter drugih podobnih finančnih terjatev do dolžnikov, dohodek iz oddajanja v finančni najem in dohodek iz življenjskega zavarovanja. Skratka: kot obresti se obdavčuje vsako nadomestilo, ki ne predstavlja vračila glavnice iz finančno-dolžniškega razmerja, vključno z nadomestili za

tveganje ali za zmanjšanje vrednosti glavnice iz finančno-dolžniškega razmerja zaradi inflacije. Kot obresti se obdavčujejo tudi diskonti, bonusi, premije in podobni dohodki iz finančno-dolžniškega razmerja ali dogovora, ki se nanaša na finančno-dolžniško razmerje (*ZDoh-1*, 70. člen).

Neobdavčene obresti

- V 71. členu *ZDoh-1* je določeno, da se dohodnine ne plačuje od: obresti, ki se zavezancu izplačajo iz naslova neupravičeno ali preveč odmerjenih in plačanih davkov in prispevkov,
- obresti na pozitivno stanje na transakcijskem računu pri izvajalcu plačilnega prometa, in to največ v višini, ki jo izvajalec plačilnega prometa plačuje za depozite na vpogled,
- dohodka iz življenjskega zavarovanja, ki je sklenjeno za primer smrti, in če se dohodek izplača zaradi smrti te osebe,
- dohodka iz življenjskega zavarovanja, pri katerem:
  - nastane pravica, zahtevati izplačilo zavarovalne vsote po preteku desetih let od dneva sklenitve pogodbe o življenjskem zavarovanju,
  - sta sklenitelj zavarovanja in upravičenec do zavarovalne vsote ista oseba,
  - ni zahteve za izplačilo odkupne vrednosti police življenjskega zavarovanja pred potekom roka 10 let;
- obresti iz varčevalne pogodbe po nacionalni stanovanjski varčevalni shemi, ki je sklenjena za obdobje deset let, razen obresti pri odstopu od te varčevalne pogodbe.

Izračun davka od obresti v letu 2005

Davčna osnova so dosežene obresti. Od vseh obresti se med letom plača 25 % akontacijo dohodnine, razen od obresti od depozitov pri bankah in hranilnicah. Te obresti se neposredno všttevajo v letno osnovo. Obresti so obdavčene s progresivno dohodnino (od 16 do 50 %), vendar so pri všttevanju v dohodninsko osnovo posebnosti. Obresti od depozitov v bankah in hranilnicah v EU in od obveznic, ki v EU kotirajo na borzah, so do 300.000 tolarjev neobdavčene. Za vse obresti velja, da je obdavčenih le določen odstotek obresti, leta 2005 je bilo obdavčenih le 10 % obresti.

Primer: obresti od depozita znašajo 450.000 tolarjev, znižajo se za 300.000, preostanek je 150.000, v dohodninsko osnovo je bilo vštteh 15.000 tolarjev. 200.000 tolarjev znašajo obresti od posojila, v dohodninsko osnovo je bilo vštteh 20.000 tolarjev.

Razmejitev obresti

Da bi varčevalci z dolgoročno vezanimi sredstvi lahko izkoristili znižanje davčne osnove za 300.000 tolarjev vsako leto, zakon omogoča vložitev zahteve, ki jo posredujejo banki ali hranilnici in davčnemu organu. V tem primeru je davčna osnova od obresti, doseženih v primeru vezanih denarnih sredstev in varčevanja na računu pri bankah in hranilnicah, ustanovljenih v skladu s predpisi, v Sloveniji in pri drugih bankah drugih držav članic EU, z ročnostjo daljšo od enega leta, pri katerem zavezanec ne more razpolagati s privarčevanimi sredstvi pred potekom datuma vezave oziroma poteka varčevanja brez bistvenega zmanjšanja obresti, enaka obrestim, obračunanim za obdobje davčnega leta (*ZDoh-1*, 73. člen).

4.1.2 Bistvene spremembe Zakona o dohodnini – *ZDoh-1*

V letih 2004, 2005 in 2006 imamo vsako leto spremenjeno dohodnino. Država naj bi zagotovila zanesljivo davčno okolje, tj. z razumljivimi, enostavnimi in čim manjkrat spremenjenimi zakoni. Zavezanec naj bi imel namreč tudi pravico do občutka zanesljivosti v zvezi s svojo davčno obremenitvijo v naslednjem (čim daljšem) obdobju. V letu 2006 si bili dohodki obdavčeni po leta 2004 temeljito reformiranem *Zakonu o dohodnini*, ki je bil nato večkrat spremenjen in dopolnjen, dodobra decembra 2005 z *Zakonom o dohodnini – ZDoh-1D*, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 115/05, nato pa še maja 2006 z *Zakonom o dohodnini – ZDoh-1E*, objavljenem v Uradnem listu RS, številka 47/06.⁶ Tako se je obdavčitev obresti fizičnih oseb s 1. 1. 2006 spet spremenila. Še naprej velja, da so obdavčene obresti, ne glede na to, ali so dosežene doma ali v tujini.

Dohodki fizične osebe se glede na njihovo naravo obravnavajo različno. Preko letne davčne osnove so obdavčeni aktivni dohodki, in sicer sintetično preko progresivnih davčnih stopenj in ob upoštevanju davčnih olajšav. Pasivni dohodki pa se obdavčujejo z dohodnino po proporcionalni stopnji. Po progresivni stopnji od letne davčne osnove so obdavčeni dohodki iz zaposlitve, dohodki iz dejavnosti, dohodki iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti, dohodki iz oddajanja premoženja v najem, dohodki iz prenosa premoženjske pravice in drugi dohodki – nagrade, darila, dobitki v nagradnih igrah in ostali dohodki iz 98. člena *Zdoh-1D*. Med dohodke, ki so obdavčeni po proporcionalnih stopnjah, sodijo obresti, dividende in dobiček iz kapitala. Odpravljena je tudi posebna obdavčitev dohodkov iz vzajemnih skladov. Ti se obdavčujejo kot dobiček iz kapitala, če gre za prodajo oz. unovčenje investicijskega kupona vzajemnega sklada, drugi

---

⁶ *ZDoh-1D* je začel veljati s 1. 1. 2006, nekatere določbe pa so veljale še za leto 2005. Vse spremembe in dopolnitve, ki veljajo za davčno leto 2006, so v uradno prečiščenem besedilu *Zakona o dohodnini – ZDoh-1-UPB4* (Uradni list RS, št. 59/06).

dohodki iz tega naslova pa se obravnavajo, glede na svojo naravo, kot obresti oziroma kot dividenda (Davčna uprava RS 2005).

Davčna stopnja

Stopnja dohodnine od obresti, dividend in dobička iz kapitala je določena po stopnji 20 %. Obresti v letu 2006 se obdavčujejo po stopnji 15 % (*ZDoh-1-UPB4*, 141. člen). Stopnja dohodnine od dobička iz kapitala se znižuje vsakih pet let lastništva kapitala.

Davčna osnova

Dodana je bila sprememba na področju oprostitve obdavčitve obresti, ki se uporablja za leto 2006 in tudi za leto 2005, in sicer se dohodnine ne plačuje tudi od:

- 50 % zneska obresti na obveznice, ki jih je upravičenec prejel kot odškodnino v skladu z zakonom, ki ureja denacionalizacijo,
- obresti od vplačil etažnih lastnikov v rezervni sklad.

Dohodnina je dokončni davek, zato pri obdavčitvi teh dohodkov ni mogoče uveljavljati dohodninskih olajšav.

V davčno osnovo za dokončno dohodnino se za leto 2006 všttevajo vse obresti od depozitov pri bankah (ne pa več od obveznic v EU in nekatere druge obresti, saj gre le za obresti, ki jih rezident doseže na denarne depozite pri bankah in hranilnicah, ustanovljenih v skladu s predpisi v Sloveniji, ter pri bankah in hranilnicah drugih držav članic EU) nad 300.000 tolarjev in vse druge prejete obdavčene obresti. Tudi v tem letu je možna razmejitev v primeru dolgoročno vezanih denarnih sredstev in dolgoročnega varčevanja. Varčevalci z dolgoročnimi vezanimi sredstvi lahko izkoristijo znižanje za 300.000 tolarjev leta 2006 z enostavno zahtevo, ki jo pošljejo banki ali hranilnici in davčnemu organu.

Med letom se od prejetih obresti plača dokončna dohodnina, razen od obresti od denarnih depozitov pri bankah in hranilnicah, ustanovljenih v skladu s predpisi v Sloveniji, ter pri bankah in hranilnicah drugih držav članic EU, za katere se dohodnina izračuna in plača na letni ravni.

Tabela 4.1 prikazuje primerjavo obdavčitve nekaterih vrst dohodkov fizičnih oseb, prejetih v letu 2005 in 2006.

Tabela 4.1 Primerjava načina obdavčitve nekaterih dohodkov fizičnih oseb v letu 2005 in 2006

	Dohodnina za leto 2005		Dohodnina za leto 2006	
	vrsta dohodka	obdavčitev	vrsta dohodka	obdavčitev
Najemnine	dohodek iz oddajanja premoženja v najem	s sintetično progresivno dohodnino	dohodek iz oddajanja premoženja v najem	s sintetično progresivno najemnino
Avtorski honorarji	dohodek iz prenosa premoženjske pravice	s sintetično progresivno dohodnino	dohodek iz prenosa premoženjske pravice	s sintetično progresivno dohodnino
Obresti	obresti	s sintetično progresivno dohodnino	obresti	s cedularno proporcionalno dohodnino
Dividende in druge udeležbe v dobičku	dividende	s sintetično progresivno dohodnino	dividende	s cedularno proporcionalno dohodnino
Kapitalski dobički	dobiček iz kapitala	s sintetično progresivno dohodnino	dobiček iz kapitala	s cedularno proporcionalno dohodnino

Vir: MFB Consulting 2005, 13.

Davčni postopek

Za obdavčitev fizičnih oseb se kot postopkovna zakonodaja uporablja *Zakon o davčnem postopku*, ki ureja pravila komuniciranja med zavezancem in davčno upravo, ter postopkovna dejanja: vložitev napovedi, obračuna, roki, načini, pritožbe. Tudi ta zakon je bil temeljito reformiran leta 2004 in spremenjen v letu 2005, za leto 2006 se uporablja *Zakon o davčnem postopku – ZdavP-1B*.⁷

Izračun dohodnine od obresti

Dohodnino od obresti izračuna plačnik davka v obračunu davčnega odtegljaja, davčni organ pa v odločbi, ki jo izda na podlagi napovedi zavezanca. Dohodnina se izračuna in plača od davčnih osnov in po stopnji, določeni z *Zakonom o dohodnini*.

Če obresti izplača oseba, ki ni plačnik davka, dohodnino od obresti ugotovi davčni organ na podlagi napovedi zavezanca. Dohodnino od obresti, ki jih doseže rezident na denarne depozite pri bankah in hranilnicah, ustanovljenih v skladu s predpisi v Sloveniji, in pri bankah in hranilnicah drugih držav članic EU, ugotovi davčni organ na podlagi napovedi zavezanca.

⁷ *Zakon o davčnem postopku-ZDavP-1B*, objavljen v Uradnem listu RS, številka 109/05.

Za te dohodke mora davčni zavezanec rezident vložiti napoved za odmero dohodnine do 28. februarja tekočega leta za preteklo leto, razen če znesek teh obresti na denarne depozite ne presega zneska, določenega z *Zakonom o dohodnini*. Napoved za odmero dohodnine od obresti, ki jih je izplačala oseba, ki ni plačnik davka, mora zavezanec vložiti napoved v 15 dneh od prejema obresti pri pristojnem davčnem organu (*ZDavP-1B*, 311. in 312. člen).

4.1.3 Davčna obravnava dohodkov finančnih naložb

Poleg obresti spada v cedularno obdavčitev v letu 2006 po *Zdoh-1-UPB4* še obdavčitev dividende in obdavčitev kapitalskih dobičkov.

Dividende

Z dohodnino obdavčena dividenda je vsakršni dohodek, izplačan fizični osebi zaradi njenega deleža v gospodarski družbi, zadrugi ali drugih oblikah organiziranj, davčna osnova je izplačana dividenda. Obdavčena je dividenda, dosežena v Sloveniji, za slovenskega rezidenta pa tudi, če jo je dosegel v tujini. Stopnja obdavčitve dividende je 20 %, in je to dokončni davek.

Dobiček iz kapitala

Pri kapitalskih dobičkih je obdavčen dobiček, dosežen z odsvojitvijo kapitala, tj. nepremičnin (pridobljenih po 1. 1. 2002), lastniških vrednostnih papirjev in deležev v kapitalu ter investicijskih kuponov. Neobdavčen je dobiček iz nekaj redkih oblik odsvojitve kapitala, iz prve odsvojitve z lastninjenjem pridobljenih delnic, odsvojitve stanovanja (pod določenimi pogoji) itd. Davčna osnova od dobička iz kapitala je razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in (valorizirano) vrednostjo ob pridobitvi.

Čeprav je določeno, da se dohodnina, obračunana in plačana od dobička iz kapitala, šteje kot dokončni davek, pa to pri odsvojitvi nepremičnine velja le, če tisti, ki je nepremičnino odsvojil, ni imel drugih kapitalskih dobičkov ali izgub, doseženih bodisi s prodajo kakšne druge nepremičnine ali s prodajo vrednostni papirjev in investicijskih kuponov. Kot dohodek, dosežen kot dobiček iz kapitala, se namreč šteje dejanski realizirani dobiček v letu, tj. dobički in izgube (razen izjem, ko se izgube ne upoštevajo) se pri posameznih transakcijah s kapitalom pobotajo (*ZDoh-1-UPB4*, 90. in 97. člen).

Stopnja dohodnine od dobička iz kapitala se znižuje vsakih pet let lastništva kapitala in znaša 20 %, če jo odsvojimo pred potekom petih let od pridobitve, 15 %, če jo odsvojimo po poteku petih let, 10 % po poteku desetih let, 5 % po poteku petnajstih let in 0 % po poteku 20 in več let.

Primeri obdavčitve obresti, dividende in kapitalski dobiček

V naslednjih tabelah so prikazani načini obdavčitve različnih dohodkov fizične osebe, prejetih v letu 2005 in 2006, in sicer: tabela 4.2 prikazuje primerjavo obdavčitve obresti, tabela 4.2 primerjavo obdavčitve dividende, tabela 4.3 primerjavo obdavčitve kapitalskih dobičkov od nepremičnine ter tabela 4.4 primerjavo obdavčitve kapitalskih dobičkov od prodaje dolžniških vrednostnih papirjev (obveznic).

Tabela 4.2 Primerjava obdavčitve obresti v letu 2005 in 2006

OBRESTI	prejete v letu 2005		prejete v letu 2006	
	osnova	Stopnja	osnova	stopnja
od depozitov v EU	10 % zneska nad 300.000 SIT	16–50 %	znesek nad 300.000 SIT	15 %
Druge obresti	10 % zneska	16–50 %	100 %	15 %

Tabela 4.3 Primerjava obdavčitve dividend v letu 2005 in 2006

DIVIDENDE	prejete v letu 2005		prejete v letu 2006	
	osnova	stopnja	osnova	stopnja
iz Slovenije	65 %	16–50 %	100 %	20 %
iz drugih držav EU	65 %	16–50 %	100 %	20 %
iz tretjih držav	65 %	16–50 %	100 %	20 %

Za dividende, prejete v letu 2005 iz Slovenije in iz drugih držav EU, se plača 25% akontacija dohodnine, v dohodninsko osnovo se všteje 65 % bruto dividende; za dividende, prejete iz tretjih držav se všteje v dohodninsko osnovo 100 % zneska. Dividende, prejete v letu 2006, so vse obdavčene z dokončno dohodnino po stopnji 20 % od celotne osnove.

Tabela 4.4 Primerjava obdavčitve kapitalskih dobičkov od prodaje nepremičnin v letu 2005 in 2006

Kapitalski dobiček od nepremičnine	prodaja v letu 2005		prodaja v letu 2006	
	osnova	stopnja	osnova	stopnja
Pridobljen do 31. 12. 2001	-	-	-	-
Pridobljen od 1. 1. 2002 dalje	dobiček	16–50 %	dobiček	20 %

Za kapitalski dobiček od prodaje nepremičnin, ki jo je oseba pridobila pred 1. 1. 2002, se dohodnina ne obračuna. Če je nepremičnina prodana z doseženim dobičkom v letu 2005, se dobiček obdavči z akontacijo dohodnine po stopnji 25 % in letno

dohodnino (lestvica od 16–50 %). Dobiček nepremičnine, prodane z doseženim dobičkom v letu 2006, je obdavčen z 20% končno dohodnino (po preteku petih let od pridobitve bo dohodnina le še 15 % itd.).

Tabela 4.5 Primerjava obdavčitve kapitalskih dobičkov od prodaje obveznic v letu 2005 in 2006

Kapitalski dobiček od obveznic	prodaja v letu 2005		prodaja v letu 2006	
	osnova	stopnja	osnova	stopnja
Do 3 leta od pridobitve*	dobiček	16–50 %	-	-
Več kot 3 leta od pridobitve*	-	-	-	-

* Doba imetništva v trenutku prodaje

Vir: MFB Consulting 2005, 10–11.

Za kapitalski dobiček od prodaje dolžniških vrednostnih papirjev – obveznic, ki jih ima oseba več kot tri leta, dohodnina ni. Če so prodani v letu 2005, se ne obračunava davek, ker je doba lastništva več kot tri leta; če so prodani v letu 2006, pa ne sodijo v podvrsto dohodnina – kapital. Doseženi dobički od prodaje v letu 2005, katerih lastništvo je manj kot tri leta, so obdavčeni kot ostali vrednostni papirji (dohodninska lestvica od 16–50 %).

4.2 Zakon o dohodnini – ZDoh-2

4.2.1 Uvedba ZDoh-2

Za leto 2007 je na področju obdavčitve fizičnih oseb in davčnega postopka uveljavljena nova zakonodaja. Nova je tudi uporaba nove valute evro. Slovenija je leta 2006 uspešno prestala vse preizkuse za to, da je postala 13. država EU, ki uporablja evro, in s tem prva od držav, ki so se EU pridružile leta 2004. Enotno valuto uporablja dve tretjini prebivalstva EU. S 1. januarjem 2007 je evro postal uradna valuta v Sloveniji. Preračun v evre je opravljen po tečaju zamenjave 239,64 tolarjev za evro in je določen na podlagi Uredbe Sveta ES (ES 2006).

S 1. januarjem 2007 je stopil v uporabo novi *Zakon o dohodnini – ZDoh-2* (objavljen v Uradnem listu RS, št. 117/06 z dne 16. 11. 2006). V primerjavi z *ZDoh-1* ne prinaša bistvenih sprememb in novosti. Med pomembne novosti spada spremenjena dohodninska lestvica, ki ima po novem tri davčne razrede s stopnjami 16, 27 in 41 % za razliko od prej veljavne, ki je imela pet razredov s stopnjami 16, 33, 38, 42 in 50 %. S temi stopnjami so obdavčeni dohodki iz zaposlitve, dohodki iz dejavnosti, dohodki iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, dohodki iz oddajanja premoženja v

najem in dohodki iz prenosa premoženjskih pravic. Kapitalski dobički, dividende in obresti so obdavčeni po 20% stopnji (obresti v letu 2007 še po 15%), plačani davek pa velja kot dokončni davek, kar pomeni, da se ti dohodki ne všttevajo v letno osnovo za odmero dohodnine (Davčna uprava RS 2006).

Od 1. januarja 2007 je v uporabi tudi nov *Zakon o davčnem postopku ZdavP-2*, objavljen v Uradnem listu RS, št. 117/06 z dne 16. 11. 2006. V davčnem postopku kot posebnem upravnem postopku se upošteva temeljna načela upravnega postopka, ki jih ureja splošni upravni postopek. Dodatno so zaradi zagotavljanja temeljnih pravic zavezancev za davek v novem zakonu na enem mestu urejena načela davčnega postopka, ki omogočajo in olajšujejo hkrati presojo pravilnosti in zakonitosti dela davčnega organa pri uporabi predpisov in jamčijo strankam sodelovanje v postopku pri uveljavljanju in varstvu njihovih pravic in pravnih koristih.

Pri administrativnem postopanju v zvezi z dohodnino je v načelu ohranjen postopek, ki je bil določen s prejšnjim zakonom *ZdavP-1*, to pomeni, da je zadržana letna odmera na podlagi davčne napovedi zavezanca, akontiranje se še naprej izvaja z davčnim odtegljajem, obračunom davka in tudi na podlagi napovedi. Bistvene spremembe oziroma poenostavitve so uvedene predvsem v zvezi z vlaganjem davčne napovedi za odmero dohodnine.

Dohodnina je davek od dohodkov fizičnih oseb.

Z dohodnino se obdavčujejo naslednji dohodki (*ZDoh-2*, 18. člen):

- dohodek iz zaposlitve,
- dohodek iz dejavnosti,
- dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti,
- dohodek iz oddajanja premoženja v najem in prenosa premoženjske pravice,
- dohodek iz kapitala,
- drugi dohodki.

Po *ZDoh-2* se za dohodke ne šteje (*ZDoh-2*, 19. člen):

- dediščine,
- volila,
- darila, prejeta od fizične osebe, ki ni delodajalec prejemnika ali delodajalec osebe, ki je povezana s prejemnikom,
- dobitki od iger na srečo po zakonu, ki ureja igre na srečo,
- izplačila, ki jih prejme fizična oseba na podlagi zavarovanja za primer bolezni, poškodbe ali invalidnosti, katerega zakon, ki ureja zavarovalništvo, ne določa kot obvezno zavarovanje, ali izplačila na podlagi zavarovanja za škodo, povzročeno na osebnem premoženju,

- sredstva ali dobički, ki jih pridobi fizična oseba na podlagi prenosov sredstev med svojim podjetjem, v katerem samostojno opravlja dejavnost, in svojim gospodinjstvom ali na podlagi prenehanja opravljanja dejavnosti,
- ugodnost, ki jo prejme fizična oseba pri nakupu blaga in storitev, vključno s priložnostnim prejemom dodatnega blaga ali storitev, če je taka ugodnost dostopna vsem strankam pod enakimi pogoji in ni v zvezi z zaposlitvijo ali dejavnostjo fizične osebe.

Zakon o dohodnini vključuje med dohodek iz kapitala (*ZDoh-2*, 80. člen):

- obresti,
- dividende,
- dobiček iz kapitala.

Dohodnino se plačuje kot:

- akontacijo dohodnine,
- letni davek (poračun),
- dokončni davek.

Akontacijo načeloma plačamo ob izplačilu posameznega dohodka. V največ primerih opravi plačilo akontacije dohodnine plačnik davka, tj. izplačevalec dohodka, v obračunu davčnega odtegljaja. V primerih, ko dohodke izplača oseba, ki ni plačnik davka⁹, izplačevalec je fizična oseba ali pa gre za dohodek iz tujine, akontacijo dohodnine ugotovi davčni organ na podlagi napovedi davčnega zavezanca.

Dohodnino od dohodkov iz kapitala lahko plačujemo v obračunu davčnega odtegljaja ali na podlagi odločbe, ki jo izda davčni organ na podlagi napovedi zavezanca. Za te dohodke velja plačani davek za dokončni davek. Za dokončni davek velja tudi akontacija dohodnine, plačana za nerezidenta, ki ni zavezanec za dohodnino.

4.2.2 Obdavčitev obresti

Zavezanec za dohodnino od obresti je slovenski rezident, ki jih je dosegel kjer koli, in nerezident, če jih je dosegel v Sloveniji.

Obresti kot obdavčljivi dohodek šteje vsako nadomestilo, ki ne predstavlja vračila glavnice iz finančno-dolžniškega razmerja, vključno z nadomestili za tveganje ali za zmanjšanje vrednosti glavnice iz finančno-dolžniškega razmerja zaradi inflacije, če ni z zakonom drugače določeno. Kot obresti se obdavčujejo tudi diskonti, bonusi, premije in podobni dohodki iz finančno-dolžniškega razmerja ali dogovora, ki se nanaša na finančno-dolžniško razmerje.

---

⁹ Plačnik davka je v skladu z 58. členom *ZDavP-2* pravna oseba oziroma združenje oseb, fizična oseba, ki opravlja dejavnost, ki odteguje in plačuje davčni odtegljaj.

Med obresti, ki se obdavčujejo kot dohodek iz kapitala, sodijo (*ZDoh-2*, 81. člen):

- obresti od posojil,
- obresti do dolžniških vrednostnih papirjev,
- obresti od denarnih depozitov pri bankah in hranilnicah ter drugih podobnih finančnih terjatev do dolžnikov,
- dohodek iz oddajanja v finančni najem,
- dohodek iz življenjskega zavarovanja, ki vključuje tudi dohodek dodatnega pokojninskega zavarovanja in dohodek iz prostovoljnega pokojninskega zavarovanja, ter
- dohodek, ki ga zavezanec doseže na podlagi delitve prihodkov vzajemnega sklada v obliki obresti.

Z dohodnino se ne obdavčuje (*ZDoh-2*, 149. člen):

- obresti, razen obresti na dana posojila, ki so obračunane za obdobje do 1. januarja 2005,
- dohodka, doseženega na podlagi življenjskega zavarovanja, sklenjenega pred 1. januarjem 2005.

Dohodnine se ne plačuje od naslednjih obresti (*ZDoh-2*, 82. člen):

- obresti iz naslova neupravičeno ali preveč odmerjenih in plačanih davkov in prispevkov,
- obresti na pozitivno stanje na transakcijskem računu pri izvajalcu plačilnega prometa, in sicer največ v višini, ki jo izvajalec plačilnega prometa plačuje za depozite na vpogled,
- dohodka iz življenjskega zavarovanja, ki je sklenjeno za primer smrti in se dohodek izplača zaradi smrti osebe,
- dohodka iz življenjskega zavarovanja, pri katerem:
  - nastane pravica zahtevati izplačilo zavarovalne vsote po preteku desetih let od dneva sklenitve pogodbe o življenjskem zavarovanju,
  - sta sklenitelj zavarovanj in upravičenec do zavarovalne vsote ena in ista oseba,
  - ni podana zahteva za izplačilo odkupne vrednosti police življenjskega zavarovanja pred potekom roka iz prve alineje te točke;
- obresti iz varčevalne pogodbe po nacionalni stanovanjski varčevalni shemi, ki je sklenjena za obdobje najmanj petih let, razen obresti pri odstopu od te varčevalne pogodbe,
- 50 % zneska obresti na obveznice, ki jih je upravičenec prejel kot odškodnino v skladu z *Zakonom o denacionalizaciji*, če je upravičenec po navedenem zakonu

mrtev ali razglašen za mrtvega pred dnem pravnomočnosti odločbe o denacionalizaciji, se za upravičenca štejejo njegovi dediči, ki jim je Slovenski odškodninski sklad oziroma Slovenska odškodninska družba izročila obveznice na podlagi pravnomočnega sklepa o dedovanju;

- obresti od vplačil etažnih lastnikov v rezervni sklad, ki se vodijo na posebnem transakcijskem računu rezervnega sklada in jih upravnik nalaga v skladu s *Stanovanjskim zakonom*.

Davčna osnova

Davčno osnovo predstavljajo dosežene obresti (*ZDoh-2*, 83. člen). Obresti so dosežene, ko so prejete, to pomeni izplačane ali kako drugače dane na razpolago fizični osebi v davčnem letu, ki je enako koledarskemu.

Izjema so obresti iz dolgoročno vezanih denarnih sredstev in dolgoročnega varčevanja pri bankah in hranilnicah v Sloveniji in drugih držav članic EU, z ročnostjo daljšo od enega leta, pri katerih zavezanec ne more razpolagati s privarčevanimi sredstvi pred potekom datuma vezave oziroma poteka varčevanja, kjer je davčna osnova enaka obrestim, obračunanim za obdobje davčnega leta. Če se zavezanec odloči za tak način obdavčitve, mora o tem v roku in na predpisan način obvestiti banko ali hranilnico in davčni organ (*ZDoh-2*, 84. člen).

V takem primeru zavezanec izpolni *Obvestilo o uveljavljanju davčne osnove po 84. členu ZDoh-2 od obresti od dolgoročno vezanih denarnih sredstev in dolgoročnega varčevanj pri bankah in hranilnicah* (obrazec *DOHPREM št. 6*) ob sklenitvi pogodbe o varčevanju oziroma vezavi denarnih sredstev, vendar najpozneje do konca davčnega leta, v katerem je bila pogodba sklenjena. Navedeno obvestilo zavezuje banko ali hranilnico in davčnega zavezanca, da v davčnem letu obračunane obresti davčnega zavezanca obravnavata enako, kot da so bile izplačane (*ZDavP-2*, 327. člen).

Davčna osnova od dohodka iz finančnega najema je tisti del plačila finančnega najemodajalca finančnemu najemodajalcu, ki ne predstavlja vračila glavnice (*ZDoh-2*, 85. člen).

Pri dohodku iz življenjskega zavarovanja davčno osnovo predstavlja razlika med prejetim izplačilom in vplačilom. Vrednost vplačila v primeru obročnih vplačil se določi kot seštevek vseh obročnih vplačil. Vplačilo oziroma seštevek vplačil se porazdeli med obdobja izplačevanja obročnih izplačil (*ZDoh-2*, 86. člen).

Davčna osnova od obresti, doseženih z unovčitvijo kupona za izplačilo obresti, so dosežene obresti, npr. izplačilo kupona pri obveznicah (*ZDoh-2*, 87. člen).

Davčna osnova od obresti, doseženih ob odsvojitvi ali odkupu diskontiranega dolžniškega vrednostnega papirja, so obresti, obračunane za obdobje od dneva pridobitve do dneva odsvojitve ali dokupa diskontiranega dolžniškega vrednostnega

papirja, npr. zakladne menice. Višina obresti pa se določi po metodi enakomernega, konstantnega donosa (*ZDoh-2*, 88. člen).

Seštevek davčnih osnov od obresti, ki jih doseže rezident na denarne depozite pri bankah ali hranilnicah ustanovljenih v skladu s predpisi v Sloveniji ter pri bankah in hranilnicah drugih držav članic EU, se zmanjša za 1.000 evrov (*ZDoh-2*, 133. člen).

4.2.3 Vložitev napovedi in obračun davka

Dohodnino od obresti mora izračunati plačnik davka v obračunu davčnega odtegljaja hkrati z obračunom obresti ali pa davčni organ v odločbi, izdani na podlagi napovedi zavezanca. Davčno napoved mora davčni zavezanec oddati, če prejme obresti na denarne depozite pri bankah ali hranilnicah ali če mu obresti izplača oseba, ki ni plačnik davka.

Razlikujemo dve vrsti napovedi:

- napoved od obresti na denarne depozite,
- napoved za druge obresti.

Kadar obresti izplača oseba, ki ni plačnik davka, mora davčni zavezanec vložiti *Napoved za odmero dohodnine od obresti*, obrazec *DOHKAP št. 1*, do 15. dne v mesecu za preteklo trimesečje (*ZDavP-2*, 326. člen).

Od obresti na denarne depozite pri bankah in hranilnicah, ustanovljenih v Sloveniji in državah članicah EU, ki jih doseže rezident, plačnik davka (npr. banka ali hranilnica iz Slovenije) ne izračuna, ne odtegne in ne plača dohodnine, ko so te dosežene. Dohodnino od teh obresti se izračuna in plača na letni ravni, in sicer na podlagi napovedi zavezanca. *Napoved za odmero dohodnine od obresti na denarne depozite pri bankah in hranilnicah*, ustanovljenih v skladu s predpisi v Sloveniji ter pri bankah in hranilnicah drugih držav članic EU, obrazec *DOHKAP št. 2*,¹⁰ mora davčni zavezanec rezident vložiti do 28. februarja tekočega leta za preteklo leto, če skupni znesek teh obresti v davčnem letu presega znesek 1.000 evrov. V napoved se vpišejo vse dosežene obresti iz tega naslova.

Izračun in plačilo dohodnine od obresti

Od dohodka iz kapitala se dohodnina izračuna in plača od davčne osnove po stopnji 20 % in se šteje kot dokončen davek (*ZDoh-2*, 132. člen).

Dohodnina od obresti se za leto 2007 plačuje po 15% davčni stopnji (*ZDoh-2*, 151. člen). Dohodnino od obresti izračuna plačnik davka v obračunu davčnega odtegljaja ali davčni organ v odločbi, izdani na podlagi napovedi zavezanca (*ZDavP-2*, 325. člen).

---

¹⁰ Priloga 3: *Napoved za odmero dohodnine od obresti na denarne depozite*, Obrazec *DOHKAP št. 2*.

Na podlagi vložene *Napovedi za odmero dohodnine od obresti* davčni organ izda odločbo o višini dohodnine od obresti v 30 dneh od dneva vložitve napovedi. V napovedi lahko davčni zavezanec rezident uveljavlja odbitek davka, plačanega v tujini. Sestavni del napovedi so tudi ustrezna dokazila glede davčne obveznosti izven Slovenije; zlasti o znesku davka, plačanega v tujini, o osnovi za plačilo davka in da je znesek davka, plačan v tujini, dokončen in dejansko plačan. Primer: obvestilo o prejetem dohodku iz naslova obresti, ki jih izplača vzajemni sklad, pogodba o posojilu, danem fizični osebi in podobno.

Na podlagi napovedi za odmero dohodnine od obresti na denarne depozite pri bankah in hranilnicah, ustanovljenih v Sloveniji in v drugih državah članicah EU, davčni organ izda odločbo o višini dohodnine od obresti do 31. maja tekočega leta za preteklo leto. Tudi pri tej napovedi zavezanec lahko uveljavlja odbitek davka, plačanega v tujini. K napovedi mora predložiti ustrezna dokazila glede davčne obveznosti izven Slovenije.

Rezident lahko od dohodnine, odmerjene po *ZDoh-2*, odšteje znesek ustreznega dela dohodnine: odbitek, ki ga je plačal od dohodkov z virom izven Slovenije (*ZDoh-2*, 136. člen). V zakonu je določena tudi omejitev odbitka, in sicer odbitek dohodnine od tujih dohodkov ne sme preseči zneska, ki je bil dokončen in dejansko plačan, ali zneska, ki bi ga bilo treba plačati po slovenskem zakonu od tujih dohodkov, če odbitek ne bi bil možen (*ZDoh-2*, 137. člen).

Ne glede na določbe o omejitvi odbitka pa lahko rezident od dohodnine, odmerjene po *Zakonu o dohodnini*, od dohodkov od prihrankov, ki ga določa *Obrestna direktiva* in ki je obdavčen v drugi državi članici EU po 1. juliju 2005, odšteje znesek ustreznega dela dohodnine, ki jo je plačal v tej državi. Kadar znesek plačane dohodnine v drugi državi članici presega dohodnino, odmerjeno od teh dohodkov, se razlika rezidentu povrne (*ZDoh-2*, 141. člen).

Rok za plačilo davka, rok za vložitev pritožbe, postopek vročitve odločbe so predpisani v *Zakonu o davčnem postopku*. V 66. členu je določeno, da mora biti davek, izračunan v odmerni odločbi, plačan v 30 dneh od vročitve odločbe. Če zavezanec po tem roku ne plača, mu davčni organ zaračunava zamudne obresti in uvede davčno izvršbo.

Pritožba na odločbo se lahko vloži v roku 15 dni od vročitve odločbe (*ZDavP-2*, 86. člen). Po 85. členu se vse odločbe in sklepi, od katerih vročitve začne teči rok, vročajo z navadno vročitvijo. Šteje se, da je vročitev opravljena 20. dan od dneva odprave. Pritožba je redno pravno sredstvo za varstvo zakonitosti pri odločanju o pravicah in obveznostih, hkrati pa tudi sredstvo za odlog dokončnosti in pravnomočnosti izdane odločbe. Vložena pritožba na odločbo davčnega organa ne zadrži izvršitve odločbe. To pomeni, da mora zavezanec svojo obveznost iz izdane odmerne odločbe poravnati kljub temu, da je vložil pritožbo. Davčni organ na prvi stopnji preveri upravičenost pritožbe,

ugotovi in preverja pritožbene razloge. Če ugotovi, da je pritožba utemeljena, jo ugodno reši. Če izpodbijane odločbe ne nadomesti z novo, jo pošlje v reševanje na drugostopni organ na Ministrstvo za finance.

Pri postopkih reševanj vložene pritožbe se uporabljajo določila *Zakona o splošnem upravnem postopku – ZUP-UPB2* (objavljen v Uradnem listu RS, št. 24/06). *Zakon o splošnem upravnem postopku* se v davčnem postopku uporablja subsidiarno, kar pomeni, da se uporabljajo le tiste določbe, ki z *Zakonom o davčnem postopku* niso posebej urejene.

Teoretični izračun odmere davka od obresti prikazuje tabela 4.6.

Tabela 4.6 Teoretični izračun odmere davka od obresti od leta 2005 do leta 2008

Vrsta dohodka (v EUR)	Leto			
	2005**	2006	2007	2008
prejete ostale obresti	5.000	5.000	5.000	5.000
obresti na depozite*	5.000	5.000	5.000	5.000
Skupaj obresti	10.000	10.000	10.000	10.000
davčna osnova od ostalih obresti	500	5.000	5.000	5.000
davčna osnova od obresti na depozite	***374	3.749	4.000	4.000
Skupaj davčna osnova	874	8.749	9.000	9.000
stopnja davka %	16–50	15	15	20
Davek v EUR	****437	1.312	1.350	1.800
Zakonska podlaga	<i>ZDoh-1</i>	<i>ZDoh-1D</i>	<i>ZDoh-2</i>	<i>ZDoh-2</i>

* velja za obresti na depozite pri bankah in hranilnicah v Sloveniji in drugih državah članicah EU

** za leto 2005 velja obdavčitev 10 % zneska

*** obdavčljiv znesek 10 % nad 300.000 SIT (preračun oljašave v eur je nad 1.251 EUR)

**** predpostavka, da je v dohodninski lestvici 50 % obdavčitev

Gornji teoretični izračun primerjave davka na prejete obresti od leta 2005 do 2008 je, zaradi primerjave izračuna davka, narejen ob predpostavki, da je enak znesek dohodka ter upošteva isto valuto (evro). Na primeru smo hoteli prikazati, kako se je obdavčitev obresti v letih od 2005 do 2008 spreminjala.

Iz primerjave izračuna tako izhaja, da je v tem prehodnem obdobju od uvedbe obdavčitve dohodka dalje obdavčitev obresti postopno naraščala. Višina davka se iz leta v leto povečuje, na kar vpliva postopno zmanjševanje zneska neobdavčenega dela obresti na depozite ter zvišanje stopnje davka (za leto 2008 na 20 %). Vidimo tudi, da je veljal za vsako posamezno leto odmere drug zakonski predpis.

4.2.4 Obdavčitev ostalih dohodkov iz kapitala in premoženja

Kot smo že opisali, sodijo med dohodek iz kapitala po *Zakonu o dohodnini* še dividende in dobiček iz kapitala.

Dividende

V 90. členu *Zakona o dohodnini* je opredeljeno, kaj so dividende. Dividende so vsi dohodki, izplačani na podlagi oz. zaradi lastniškega deleža fizične osebe v gospodarski družbi, zadrugi itd., če se pri tem ta lastniški delež ne zmanjša.

V primerjavi z *ZDoh-1* ni večjih razlik v obdavčitvi dividend. Pri obdavčenih dividendah so v novem zakonu še tri novosti: poleg dividend se kot dividende obdavčuje tudi prikrito izplačilo dobička (razen dajanja proizvodov, storitev ali drugačnega zagotavljanja kakšnih ugodnosti imetniku lastniškega deleža), dobiček na osnovi dolžniških vrednostnih papirjev, ki zagotavljajo udeležbo v dobičku, in dohodek na podlagi delitve čistega dobička vzajemnega sklada, razen dohodka v obliki obresti, ki se obdavčujejo kot obresti.

Davčna osnova je dosežena dividenda, pri prikitem izplačilu dobička se določi na podlagi primerljive tržne cene.

Od dohodka iz kapitala se dohodnina izračuna in plača od davčne osnove po stopnji 20 % in se šteje kot dokončni davek (*ZDoh-2*, 134. člen).

Izračun in plačilo dohodnine od dividend se opravi na podlagi davčnega obračuna z davčnim odtegljajem ali odmero dohodnine.

Dobiček iz kapitala

Z dohodnino se obdavčuje dobiček, dosežen z odsvojitvijo kapitala, tj. nepremičnin, vrednostnih papirjev in deležev v gospodarskih družbah, zadrugah in drugih oblikah organiziranja ter investicijskih kuponov.

Odsvojitve kapitala je prodaja, dajanje v dar, zamenjava, unovčenje investicijskega kupona.

Z dohodnino se obdavčuje dobiček, ki je razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi. Tudi v tem zakonu je določeno, da se v istem letu z negativno razliko – izgubo, lahko zmanjša pozitivna davčna osnova – dobiček, dosežen pri odsvojitvi drugega obdavčljivega kapitala (*ZDoh-2*, 97. člen).

Davčne stopnje so določene v 132. členu, v katerem je določena stopnja 20 %; če odsvojimo kapital po petih letih imetništva, je 15 %, po desetih letih imetništva znaša 10 % in po 15 letih imetništva kapitala je stopnja 5 %.

Dohodnino od dobička iz kapitala izračuna davčni organ na podlagi napovedi zavezanca. Napoved za odmero dohodnine zavezanec vloži v 15 dneh od dneva odsvojitve nepremičnine, napoved za odmero dohodnine od dobička iz odsvojitve

vrednostnih papirjev pa do 28. februarja tekočega leta za preteklo leto. V tej napovedi davčni zavezanec uveljavlja zmanjšanje dobička iz kapitala za kapitalske izgube.

Dohodek iz oddajanja premoženja v najem

Kot donos iz premoženja lahko fizična oseba dosega tudi z dohodkom iz oddajanja premoženja v najem.

Dohodek iz oddajanja premoženja v najem je dohodek, dosežen z oddajanjem nepremičnin in premičnin v najem (*ZDoh-2*, 75. člen).

Za oddajanje premoženja v najem se šteje vsako oddajanje premoženja na podlagi pogodbe ali na drugi pravni podlagi, s katerim najemodajalec prepusti najemniku določeno premoženje v uporabo ali mu prepusti pravico do uporabe premoženja, najemnik pa mu je zato dolžan plačati ustrezno najemnino ali drugo nadomestilo in drugi primeri uporabe premoženja, kadar prejme ustrezno nadomestilo. Kot dohodek iz oddajanja premoženja v najem se obdavčuje najemnina in druga nadomestila v zvezi z oddajanjem v najem, kot so obveznosti in storitve, za katere se je zavezal najemnik.

Davčna osnova je dohodek iz oddajanja premoženja v najem, zmanjšan za stroške vzdrževanja premoženja, ki ohranja uporabno vrednost premoženja. Davčna osnova se ne zmanjša za stroške vzdrževanja kmetijskega ali gozdnega zemljišča. Zavezanec ima pravico uveljavljanja normiranih stroškov v višini 40 % ali pa dejanskih stroškov vzdrževanja premoženja, ki ohranja uporabno vrednost premoženja, če jih je plačal v času oddajanja premoženja v najem za navedeno premoženje.

Kadar dohodek iz oddajanja premoženja v najem izplača oseba, ki ni plačnik davka, mora davčni zavezanec vložiti *Napoved za odmero akontacije dohodnine od dohodka iz oddajanja premoženja v najem* v 15 dneh od prejema dohodka. Kadar zavezanec prejema te dohodke za več mesecev v letu, vloži napoved v 15 dneh po poteku časa, za katerega je premoženje dano v najem, vendar najkasneje do 15. januarja tekočega leta za preteklo leto.

Akontacijo dohodnine od dohodkov iz oddajanja premoženja v najem se izračuna in plača v višini 25 % od davčne osnove. Z odmero dohodnine se všteje dohodek v letno davčno osnovo, od katere se plača davek po lestvici, za leto 2007, od 16 do 41 %.

5 POSLEDICE OBDAVČITVE OBRESTI FIZIČNIH OSEB NA DENARNE DEPOZITE

5.1 Primerjava obdavčitve donosov iz kapitala

Kot smo videli, so davki različni za različne dohodke fizičnih oseb. Različno je določanje davčnih osnov, priznavanje olajšav, različne so stopnje obdavčitve. Ob tem se lahko vprašamo, ali postajajo davki vedno pomembnejši dejavnik pri odločanju o vrsti naložbe, saj so donosi različno obdavčeni.

Za primer si v tabeli 5.1 pogledimo primerjavo obdavčitve glede na vrsto premoženja oz. kapitala, ki prinaša donos. Ob tem upoštevajmo predpostavke, da imajo osebe A, B in C vsaka po 100.000 evrov, ki jih vložijo različno:

- A je vezal denar v banki po 3,6 % obrestni meri, leta 2007 prejme 3.600 evrov obresti,
- B je kupil delnice, leta 2007 prejme 3.600 evrov dividend,
- C je kupil stanovanje in ga oddaja v najem, v letu 2007 je prejel 3.600 evrov najemnine.

Tabela 5.1 Primerjava obdavčitve donosov iz kapitala

	A: obresti	B: dividende	C: najemnine
Donos	3.600	3.600	3.600
Akontacija dohodnine	-	-	540
Cedularna dohodnina	390	720	-

Vir: MFB Consulting 2007, 14.

Obresti so deloma neobdavčene, ker zanje velja neobdavčeni del 1000 EUR, stopnja dohodnine je 15 % (za leto 2008 je stopnja 20 % in tako dohodnina znaša 520 evrov), dividende so obdavčene v celoti, stopnja dohodnine je 20 %, najemnina pa se všteva v letno dohodninsko osnovo in je zato obdavčena progresivno. S tem se poveča obdavčitev (povprečne davčne stopnje) tudi za ostale dohodke, ki so podvrsta dohodnine. Čim višji bo znesek najemnine v primerjavi z ostalimi dohodki, ki so podvrsta dohodnine, tem bolj bodo najemnine povečale obdavčitev ostalih dohodkov in tem višje bodo obdavčene tudi same najemnine.

Iz primera vidimo, da največji preostanek dohodka ostane po obdavčitvi naložbe, ki slovi kot najmanj tvegana – bančni depozit. Najbolj tvegana naložba – tako glede zneska donosa kot glede vrednosti same naložbe (delnice) – dividende, prinese srednji preostanek dohodka. Najmanjši preostanek prinesejo najemnine (ob predpostavki, da prejema zavezanec še preostale dohodke kot podvrsto dohodnine), ki pa so donos od najbolj zanesljive oblike kapitala, ki mu vrednost za zdaj celo narašča.

Naložbene možnosti

Pri odločanju posameznika, kam lahko vloži svoj denar, so pomembni tudi davki. Denar lahko posameznik vloži v banko, kupi delnice, obveznice, točke vzajemnega sklada, denar posodi. Lahko kupi nepremičnino, jo odda v najem ali proda. Vendar so slovenski zakoni tako nezanesljivi, da o davkih lahko samo ugibamo. Zato tudi o davčnem načrtovanju lahko samo sanjamo. Davki lahko dodobra prekrizajo vse lepe načrte o donosih.

Le razvite, stabilne države namreč še kako dobro poznajo davčno načrtovanje. Slovensko gospodarsko-finančno okolje se trudi, da bi tudi pri nas imeli razne dolgoročne navade, ker so za posameznika koristne, npr. desetletna takšna ali drugačna varčevanja, zavarovanja, kupovanje delnic za dolgoročno naložbo itd. Te stvari so za posameznika res koristne in donosne, če so izvajane v stabilnem okolju, kjer ima posameznik pregled tudi nad davki. Kjer pa se davki nenehno spreminjajo, nihče ne bo vztrajal pri koristnosti dolgoročnega, če pa je vsako leto ta in ona davčna možnost, da je davka bistveno manj, oz. bo naslednje leto ta ali ona odločitev bistveno bolj obdavčena.

5.2 Davek na obresti in odločanje o vrsti naložbe fizične osebe

Trg ponuja poleg bančnih depozitov še veliko drugih naložbenih možnosti, tudi s praviloma višjimi donosi, vendar pa z večjo stopnjo tveganja. Med te bi lahko šteli naložbe v delnice, obveznice, vzajemne sklade in ostale izvedene finančne instrumente.

Med bolj varne naložbe lahko štejemo varčevanje v vrednostnih papirjih s fiksnim donosom (obveznice) kot tudi varčevanje v obvezniških vzajemnih skladih. Ne glede na to, da obveznice ponujajo fiksen donos, pa tudi tveganje pri obveznicah ni zanemarljivo. Za državne obveznice naj bi jamčila država, vendar obstajajo tudi primeri, ko država ni bila sposobna izplačati vlagateljem pripadajočega dela obresti. Na drugi strani podjetniške obveznice ponujajo načeloma višjo obrestno mero, vendar je izplačilo teh obresti odvisno od poslovanja podjetja, zato tudi ta naložba ni povsem brez tveganja.

Med naložbe z večjim oz. velikim tveganjem štejemo že mešane in delniške vzajemne sklade. Velikokrat je naložbena politika vzajemnih skladov omejena na določeno regijo ali panogo, ki pa lahko zabeleži korekcije tečajev in s tem oklesti donose vlagateljev vzajemnih skladov.

Večje tveganje kot vzajemni sklad predstavljajo delnice, kjer vlagatelj stavi le na poslovanje enega podjetja, katerega delnico je kupil. So privlačna oblika naložb, saj nudijo možnost potencialno velikih donosov.

V državah srednje in vzhodne Evrope je skoraj polovica aktivnega prebivalstva pričela ali pa razmišlja o vlaganju v dodatno pokojnino, ki bi jo prejeli poleg državne pokojnine. Vsak peti prebivalec Srednje in Vzhodne Evrope že ima investicijski proizvod. Tak trend razkriva dvom v državni pokojninski sistem: v povprečju samo

10 % delovnega prebivalstva meni, da bodo z državno pokojnino lahko pokrili dnevne stroške po upokojitvi.

Skupaj v pokojninske proizvode vlaga okrog 20 % prebivalcev Srednje in Vzhodne Evrope. Za primerjavo, v Avstriji je 60 % prebivalstva že začelo vlagati v dodatno, zasebno financirano pokojnino. V državah Srednje in Vzhodne Evrope v povprečju vsak tretji prebivalec že varčuje za svojo prihodnost, v Sloveniji 34 % vlaga v zasebno pokojnino. Druga najbolj privlačna alternativa za pokojninsko varčevanje so življenjska zavarovanja, sledijo klasični varčevalni proizvodi. Najbolj pogosto se v Sloveniji uporabljajo zavarovanja in investicijski skladi.

Na splošno se bodo višji prihodki in bogastvo v vseh državah Srednje in Vzhodne Evrope odrazili v višjem deležu varčevanja. Že danes prebivalci Srednje in Vzhodne Evrope iščejo specializirane varčevalne in pokojninske proizvode (Unicredit Bank 2006).

Slovenski varčevalci še vedno največ varčujejo v banki, vendar ta delež upada, prihranki pa se selijo predvsem v življenjska in naložbena zavarovanja, saj ta proizvod združuje zavarovanje in varčevanje, predvideva potencialno večje obrestne mere kot varčevanje v banki ter manjše tveganje in obdavčitev v primerjavi z vlaganjem v sklade in vrednostne papirje. Kljub temu so klasični varčevalni instrumenti najbolj razširjeni, saj pri varčevalcih še vedno prevladuje varnost pred tveganjem. Kot je razvidno iz tabele 5.2, je po varčevalnih preferencah prebivalstva Slovenije varčevanje v bankah v letu 2005 predstavljalo 43 % delež. Ta delež se je od leta 2001, ko je bil 69 %, precej znižal. Varčevanje v banki počasi upada, varčevalci pa se vse bolj zanimajo za vlaganje v vzajemne sklade. Delež teh se je od leta 2001 do 2005 povečal od 7 na 16 %.

Tabela 5.2 Varčevalne preference prebivalstva

Delež v letu (v %)	2001	2005
Varčevanje na banki	69	43
Nepremičnine	27	22
Delnice	23	20
Življenjsko zavarovanje	25	18
Skladi	7	16
Rentno varčevanje	25	14
Pokojninsko zavarovanje	14	11
Zemljišče	16	10
Varčevanje doma	12	9
NSVS	13	7
Lastništvo podjetja	11	7
Ne varčujem	8	29

Vir: Gfk Varčevalna klim v Pavlin 2006, 7.

Za razcvet ponudbe skladov so poskrbele tudi razmere na denarnem trgu, saj so pred nekaj leti obrestne mere v bankah in hranilnicah začele drastično upadati. Trend je bil v skladu z gibanjem obrestnih mer v tujini (EU) kot tudi v skladu z odpiranjem slovenskega gospodarstva, zmanjševanja inflacije ter povečane konkurence. Dodatno nezadovoljstvo glede doseženih donosov z varčevanjem na banki je prineslo tudi spreminjanje davčne zakonodaje, saj so bile zadnje spremembe narejene v smeri izenačevanja obdavčitve kapitalskih dobičkov ter prejetih obresti pri banki. Vse to je privedlo do tega, da varčevalci kljub veliki varnosti z donosi pri bankah niso bili več zadovoljni in so pričeli iskati alternativne možnosti varčevanja.

Iz tabele 5.3, ki prikazuje razporeditev prihrankov prebivalstva, vidimo, da so bili v letu 2006 največje rasti vloženih prihrankov deležni vzajemni skladi.

Tabela 5.3 Prihranki prebivalstva v 2006

Prihranki v mrd SIT	31. 12. 2005	31. 12. 2006	Rast v %
Tolarski prihranki	1.580,7	1.720,9	8,9
Devizni prihranki	966,9	1.023,2	5,8
Vzajemni skladi	329,6	461,5	40,0
Skupaj	2.547,6	2.744,1	7,7

Vir: Špacapan 2007, 25.

Kljub tako visoki rasti vlaganja prihrankov v vzajemne sklade ter kljub uveljavljeni zakonodaji na področju obdavčitve obresti, so bančni prihranki v letu 2006 naraščali.

Širši vpliv obdavčitve obresti se postopno kaže v večji razpršenosti varčevanja kot tudi zmanjševanju deleža bančnih depozitov v strukturi finančnih naložb gospodinjstev. Sčasoma se bodo začele bančne vloge uporabljati kot instrument ohranjanja realne vrednosti denarja in njegove fizične hrambe in ne več toliko za varčevanje. Vse bolj se namreč povečuje delež novih finančnih proizvodov, ki zagotavljajo nominalno večje donose, a ne zaradi davčno ugodnejše obravnave. Obdavčitev obresti bo verjetno pripomogla k hitrejšemu spreminjanju varčevalnih navad Slovencev. Na strukturo finančnih naložb slovenskih varčevalcev vpliva več dejavnikov:

- padanje donosnosti bančnih vlog (pasivnih obrestnih mer),
- razvoj trga kapitala in vedno večja informiranost varčevalcev,
- vstop tuje konkurence na domači trg,
- strukturne reforme, predvsem zdravstvena in pokojninska,
- vse bolj pestra ponudba bančno-zavarovalnih proizvodov.

Spremembe portfelja slovenskih gospodinjstev torej so in bodo splet različnih dejavnikov, kar kaže na to, da moramo biti previdni pri pripisovanju tovrstnih sprememb obdavčitvi obresti, čeprav se premiki dogajajo sočasno. Del premikov v varčevalnih navadah gospodinjstev, ki so se že in se še bodo zgodili, je mogoče pripisati obdavčitvi obresti. Obdavčitev obresti ima podoben učinek kot zniževanje pasivnih obrestnih mer, saj znižuje efektivno stopnjo donosnosti bančnih vlog, ki je eden izmed temeljnih dejavnikov odločitve o vrsti naložbe.

5.3 Posledice obdavčitve za varčevalce

Varčevanje pomeni odpoved porabi in ponudbo tistega dela dohodka, ki ni porabljen za potrošne dobrine. Denarne presežke se nalaga zato, da bi bila ta sredstva na voljo po poteku določenega časa, saj bančna definicija varčevanja pomeni prestavitev porabe v kasnejše obdobje. Motivi za varčevanje pa so zelo številni in zelo različni, vsak človek ima svoje potrebe in svoj življenjski slog, zamisli in prihodnost. Število motivov za varčevanje se povečuje v času in prostoru, saj se z vsako novo generacijo pojavijo nove navade in želje za prihodnost. Npr. nekomu je bistvenega pomena zagotavljanje sredstev za šolanje otrok, drugemu nakup trajnih potrošnih sredstev, ureditev stanovanjskega problema itd.

Prebivalstvo varčuje z različnimi nameni, kot so (Vodušek 2006):

- ustvarjanje rezerv za nepričakovane situacije,
- uživanje obresti in povečanje vrednosti,
- zagotavljanje boljšega standarda v prihodnosti,
- doseganje občutka neodvisnosti in varnosti,
- zapuščanje imetja naslednikom,

Posledice obdavčitve obresti fizičnih oseb na denarne depozite

- varna prihodnost,
- imeti trajno premoženje (npr. hišo),
- zadovoljevanje posebnih želja in potreb (npr. nakup avtomobila),
- zavarovanje (življenjsko, zdravstveno),
- presežek dohodkov nad izdatki,
- pretirana varčnost (skopost).

V skladu s tem se kratkoročno ali dolgoročno nalaga prosta denarna sredstva in se jih s tem plemeniti. Najpomembnejši dejavnik varčevanja je razpoložljivost dohodka, saj je od višine prejemkov in njihove zanesljivosti odvisno varčevanje posameznikov. Na splošno velja ugotovitev, da z rastjo dohodka raste tudi nagnjenost k varčevanju, kajti čim višji je razpoložljivi dohodek, večje so možnosti za varčevanje.

Slovence kot varčevalce po raziskavi delimo v dve osnovni skupini (Valher 2004, 63):

- pasivni varčevalci so v glavnem prejemniki srednje visokih in nižjih dohodkov, ki dajejo prednost varnosti in likvidnosti. Privarčujejo zelo malo (polovica sploh ničesar), teh je kar 75 %. Pasivni varčevalci so bolj tradicionalni, navezani so na varčevanje v bankah, zaradi malih prihrankov si težko privoščijo tveganje. Ta skupina varčevalcev bo težje spremenila varčevalne navade.
- Aktivni varčevalci dejavno iščejo možnosti za plemenitenje prihrankov, teh je skoraj 25 % in imajo nadpovprečni življenjski standard. Ustvarjajo okoli 80 % prihrankov prebivalstva in so zato ključnega pomena za sistem. Ta populacija išče finančne naložbe, ki prinašajo višje nominalne donose (si lahko privoščijo tudi višje tveganje) in so davčno bolj ugodne. Na obdavčitev aktivnih varčevalcev, ki so na spremembo dejanske donosnosti finančnih naložb bolj občutljivi, bo obdavčitev obresti imela največji vpliv. Ti varčevalci del prihrankov namenijo uresničevanju dolgoročnih finančnih ciljev. Za doseganje teh pa so najbolj primerne investicije na borzah (delnice, obveznice). V kolikor tega dela svojih finančnih sredstev še niso usmerili tja, bodo to v glavnem storili slej ko prej. Premik bo posledica znižanja obrestnih mer bančnih depozitov, obdavčitev obresti in ponudba novih proizvodov.

Primerjava donosov

Bančni depoziti so najmanj donosne in obenem najbolj varne oblike naložbe. Vlagatelji pričakujejo donose v obliki obresti, ki se povečuje z ročnostjo vezave in višino sredstev (po podatkih Banke Koper, d. d., velja za december 2007, fiksna obrestna mera za depozite od 3,44 % do 3,97 %).

Donosi obveznic, ki jih je investitor vlagal v evropske obveznice (državne in podjetniške) v letu 2005, so znašali v povprečju 4,87 %. Če so bile sredstva naložena samo v nemške državne obveznice, ki veljajo za najbolj varne, je znašal donos 5,28 %. Nasprotno je bilo za obveznice leto 2006 dokaj slabo, saj je bil donos evropskih obveznic negativen -0,22 %. Sredstva, naložena samo v nemške državne obveznice, so tudi zabeležila negativni donos -0,37 % (Mlekuž 2007, 49).

V letu 2005 so delniški trgi dosegli povprečni donos v višini 7,6 %, v letu 2006 pa 18% rast, kar predstavlja indeks MSCI World. Slovenski delniški indeks SBI20 je v letu zabeležil negativno rast -5,69 %, v letu 2006 pa je dosegel skoraj 38 % rast (Mlekuž 2007, 49).

Po podatkih Ljubljanske borze, d. d., se je porast slovenskega borznega indeksa SBI20 nadaljeval v letu 2007 in dosegel rekordno rast 73,54 %. Že v začetku letošnjega leta je sledila korekcija tečaja; za obdobje od 1. 1. 2008 do 29. 2. 2008 je zabeležena negativna rast -11,83 %.

Donosnost vsake naložbe pa zmanjšuje obdavčitev. Glede na to, da so po sedanjih zakonodaji vsi finančni proizvodi obdavčeni, ni torej noben proizvod v prednostnem položaju. Vendar pa velja za varčevanje v bankah in hranilnicah, ustanovljenih v skladu s predpisi v Sloveniji in državah članicah EU, da so obresti obdavčene nad določenim zneskom. Letni neobdavčeni znesek obresti za leto 2007 in vsa nadaljnja leta znaša 1000 EUR. Za primer lahko izračunamo, kolikšna sta znesek in čas varčevanja, da obresti ne zapadejo v obdavčitev. Predpostavljamo, da je sklenjeno varčevanje za 29.000 EUR za eno leto po fiksni obrestni meri 3,40 %. Znesek obresti na koncu leta znaša 985,31 EUR. Če bi ob istih predpostavkah varčevali 30.000 EUR, bi znesek obresti že presegel 1.000 EUR ta presežek obresti bi bil obdavčen. V primeru varčevanja pa se lahko uporabi še eno prednost tako, da se znesek varčevanja razporedi med družinske člane ali se sklene več varčevanj na različna imena. Na ta način se uveljavlja olajšava 1.000 EUR neobdavčenih obresti večkrat. Tako je tudi z davčnega vidika naložba v bančno varčevanje še vedno v najbolj ugodnem položaju glede na ostale proizvode finančnih naložb.

Kljub temu, da so na trgu različne oblike varčevanja, slovensko gospodinjstvo še vedno najpogosteje varčuje v klasičnih bančnih vlogah. Prebivalci Slovenije veljamo za varčne, čeprav se varčevalne navade z vse več možnostmi varčevanj in različnimi pričakovanji vse bolj spreminjajo. Kljub temu ima danes povprečno slovensko gospodinjstvo približno dve tretjini prihrankov v klasičnih bančnih vlogah. Večina se tako še vedno ne odloča za alternativne oblike varčevanja.

Po podatkih Urada za makroekonomske analize in razvoj se varčevanje prebivalstva v bankah še naprej krepi. Prihranki so v prvih osmih mesecih letos dosegli 6,5 % rast, kar je 3,5 odstotne točke več kot v enakem obdobju lani. Pri tem imajo pomemben prispevek k rasti vloge na odpoklic in kratkoročni depoziti. Celotni tokovi so v osmih

mesecih v letu 2007 dosegli 748,7 milijona evrov, kar je 1,3-krat več kot v enakem obdobju preteklih let. Razlog za višje stopnje rasti bi lahko iskali v višji rasti neto plač in v postopnem dvigovanju pasivnih obrestnih mer (Žumer 2007).

Po podatkih DURS je davčne napovedi zaradi obresti na depozite za leto 2006 v Sloveniji oddalo 21.716 zavezancev, skupaj so poročali o 68.841.588,67 evra prejetih obresti (Fidermuc 2008, 10).

5.4 Bančna ponudba varčevanj

Varčevanje v banki oz. vezane vloge so najbolj varna ter tudi najpogosteje uporabljena možnost, prav tako tudi najstarejša. Zanje je značilen sistem zajamčenih vlog, kar pomeni, da za sredstva varčevalca v primeru stečaja banke ali hranilnice za izplačilo njegove vloge jamčijo druge banke in hranilnice s sedežem v Republiki Sloveniji, in sicer do zneska 22.000 EUR. Donosi, ki jih ponujajo banke in hranilnice so različne, saj so odvisne tudi od zneska in časa vezave. Nekatere ponujajo višje obrestne mere v primeru tesnejšega sodelovanja komitenta z banko. Če pri obrestnih merah upoštevamo še inflacijo, ki je davčna uprava pri odmeri davka ne prizna, za realne obresti ne ostane več prav veliko. Ko na koncu upoštevamo še obdavčitev, hitro ugotovimo, da smo z vezano vlogo pri banki dosegli donos v višini pozitivne ničle. Kaj je torej odločujoče pri tem proizvodu, glede na to, da so končni donosi tako nizki? Nedvomno je to varnost naložbe. Nizek donos je pravzaprav cena za visok nivo varnosti v bančnih proizvodih, kot so vezane vloge. Zaradi tega je tudi ta proizvod namenjen varčevalcem, ki niso za tvegane naložbe, poleg tega varčujejo za krajši čas oz. ne želijo, da bi bili njihovi prihranki deležni kakršnih koli nihanj. Nekateri pa so spremenili svoj način razmišljanja in se odločili za malo večja tveganja, v prepričanju, da so donosi v večini primerov lahko občutno višji (Špacapan 2007, 25).

Odločitev glede naložbenih možnosti je zelo subjektivna. Varčevalec mora v prvi vrsti poznati sebe in svoje nagnjenje k tveganju. Bančni depoziti ponujajo veliko večjo varnost, vendar so načeloma manj donosni. Tudi davčni vidik je nekoliko slabši od varčevanj v vzajemnih skladih, kjer so bili tudi donosi v preteklosti načeloma višji. Ponudba na trgu je zelo pestra, z ustrezno kombinacijo različnih proizvodov se lahko doseže lepa razpršitev premoženja. Vsekakor pa vedno velja pravilo: boljše miren spanec z manjšimi donosi kot pa skrb pred izgubo dela premoženja.

V tabeli 5.4 je prikazana razporeditev bančnih vlog v bankah.

Tabela 5.4 Varčevanje v bankah

	31. 12. 2005 mio EUR (mrd SIT)	31. 12. 2006 mio EUR (mrd SIT)	Realna rast (%)
Vloge v bankah skupaj	16,51 (3.956,8)	18,19 (4.358,0)	8,1
- tolarske vloge	10,89 (2.610,2)	12,0 (2.904,1)	8,2
- devizne vloge	5,62 (1.346,6)	6,0 (1.453,9)	8,0
Varčevanje prebivalstva skupaj	10,63 (2.547,5)	11,45 (2.744,0)	5,9
Tolarsko	6,6 (1.580,6)	7,18 (1.720,8)	5,9
- vloge čez noč	3,14 (752,8)	3,73 (894,0)	15,5
- kratkoročne vloge	2,61 (624,4)	2,56 (613,1)	-4,5
- dolgoročne vloge	0,66 (157,2)	0,68 (162,2)	0,4
- vloge na odpoklic	0,19 (46,2)	0,21 (51,5)	8,4
Devizno	4,03 (966,9)	4,27 (1.023,2)	5,8
- vloge čez noč	1,81 (432,8)	1,79 (430,0)	-0,6
- kratkoročne vloge	1,66 (398,0)	1,88 (449,8)	13,0
- dolgoročne vloge	0,45 (108,0)	0,47 (113,6)	5,2
- vloge na odpoklic	0,12 (28,1)	0,12 (29,8)	6,0
Tolarsko varčevanje*	3,45 (827,8)	3,45 (826,8)	-2,8
Devizno varčevanje*	2,23 (534,1)	2,48 (593,2)	11,1
Varčevanje prebivalstva*	5,68 (1.361,90)	5,93 (1.420,00)	3,0

* brez vpoglednih vlog vir: Banka Slovenije

Vir: Mlekuž 2007, 52.

Po podatkih Banke Slovenije je bilo stanje vlog prebivalstva v bankah ob koncu leta 2006 realno za približno 6 % večje kot ob koncu leta 2005. Najbolj so se povečale tolarske vloge na vpogled, ki so bile skoraj 16 % večje, stanje kratkoročnih deviznih vlog pa se je povečalo za 13 %.

Prihranki se nalagajo v banki zaradi donosnosti, saj ta lastniku vloženi sredstev obljublja plačilo obresti in mu daje sredstva na voljo takrat, ko jih lastnik želi. Določanje politike obrestnih mer je v banki pomembna naloga. Če želi banka povečati obseg varčevanja, bo zvišala obrestno mero, če pa so obrestne mere nekonkurenčne, je potrebna sprememba obrestne mere, sicer se prihranki selijo v druge segmente varčevanja. Na ponudbo prostih denarnih sredstev v bankah vpliva tudi inflacija. Visoka stopnja inflacije zmanjšuje varčevanje, saj se vrednost prihrankov zmanjša, kadar se zaradi inflacije znižuje vrednost domače valute, v kateri so prihranki izraženi oziroma naloženi.

Zaradi vedno večjih zahtev na trgu tako s strani varčevalcev kot s strani ponudnikov so tudi banke in hranilnice prisiljene, da v bančno poslovanje uvajajo

Posledice obdavčitve obresti fizičnih oseb na denarne depozite

novosti. Da bi privabile varčevalce, ponujajo celo vrsto različnih varčevanj: varčevanja v depozitih, rentna varčevanja, varčevalne račune, razredna varčevanja ali posebne oblike varčevanj določenih ponudnikov. Za vezane kratkoročne depozite je pri večini bank obrestna mera fiksna, pri vezavi sredstev za daljše obdobje pa se banke odločajo različno.

Večina bank in hranilnic ima v svoji ponudbi sorodne oblike varčevanj, v glavnem so razlike v poimenovanju proizvodov. Večinoma je pri vseh mogoče varčevati različno visoke zneske na različno dolga obdobja, skleniti varčevanje za določen namen ter nenazadnje varčevati v domači valuti ali v valutah vseh večjih gospodarstev. Prav tako je ponudba lahko namenjena posebej za novorojenčkom, osnovnošolcem, dijakom, študentom ...

6 SKLEP

V letu 2005 se je z davčno zakonodajo uvedla obdavčitev obresti. S tem je bila dosežena bolj enakovredna in pravična obravnava različnih finančnih naložb. Kljub postopnemu obdavčenju obresti, se je relativni položaj bančnih depozitov z vidika davčne obravnave poslabšal. Obdavčitev obresti namreč znižuje efektivno stopnjo donosnosti bančnih vlog, ki je eden izmed temeljnih dejavnikov odločitve o vrsti naložbe.

Obdavčitev obresti fizičnih oseb, ki je predmet obravnave te diplomske naloge, je novost v naši zakonodaji. V nalogi smo poskušali predstaviti obdavčitev, začetek, uvajanje v prehodnem obdobju ter vpliv obdavčitve na varčevalce oz. prejemnike dohodkov s primerjavo z ostalimi tovrstnimi dohodki in s primerjavo z obdavčitvijo, če so dohodki doseženi v tujini.

Zanimivo bo opazovati, kako se bodo zadeve v prihodnosti razvijale na ravni EU. Dolgo časa je trajalo, preden je prišlo do sporazuma z *Direktivo o obdavčitvi obresti*. Nekaterе države so zagovarjale davek po odbitku, druge pa večinoma avtomatsko izmenjavo informacij. Avstrija, Belgija in Luksemburg so si izborili prehodno obdobje, ki jim zagotavlja začasno zadržanje izvrševanja *Obrestne direktive*. Osnovni namen nasprotovanja avtomatski izmenjavi informacij je varovanje podatkov, ki jih finančne institucije, predvsem pa banke, zagotavljajo svojim komitentom. Treba je vedeti, da v Evropi obstajajo države, ki imajo močne finančne centre, ki jim prinašajo velike koristi in finančne pritoke.

Davek po odbitku poveča tudi pritoke od davkov po odbitku, kjer so denarna sredstva deponirana, torej v državi, ki ima pritek kapitala. Ravno zato se postavlja vprašanje, če se bodo te države sploh kdaj pripravljene odreči svojim interesom in se podrediti zakonodaji, ki jo določa EU. Prehodno obdobje, ki so si ga izborile prej navedene države, je slab pokazatelj, da se bodo te države po prehodnem obdobju podvrgele zakonodaji EU, torej *Direktivi o obdavčenju dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti*. Pod vprašaj se postavlja tudi harmonizacija davčne zakonodaje na področju obdavčitve obresti, kar je dolgoročni cilj EU.

Vstop Slovenije v EU, sprejem *Direktive 2003/48/ES* in približevanje slovenskega davčnega sistema sistemom najbolj razvitih držav Evrope je bil temeljni povod za spremembo davčne zakonodaje na področju obdavčevanja fizičnih oseb. Davčna zakonodaja je vse do leta 2005 v privilegiran položaj postavljala denarni trg glede na kapitalski trg. *Zakon o dohodnini* je to krivico popravil in zagotovil bolj enakovredno obravnavo različnih oblik finančnih naložb.

Kljub postopnemu obdavčevanju obresti se je relativni položaj bančnih depozitov z vidika davčne obravnave poslabšal. V nalogi smo pojasnili uvedbo *ZDoh-1*, njegove spremembe in uvedbo *ZDoh-2* ter v skladu s tem prikazali določene razlike finančnih

naložb z davčnega vidika. Kljub temu, da zakonodajalec želi s spremembami *Zakona o dohodnini* čim bolj enakomerno obdavčiti finančne naložbe, še vedno ostajajo razlike izjeme oz. je kakšna finančna naložba v ugodnejšem položaju od druge (npr. obveznice, revalorizacija vzajemnih skladov, nacionalna varčevalna shema, življenjska zavarovanja po desetih letih). Treba pa je opozoriti, da so obresti na bančne depozite, dosežene v državah EU, ki letno ne presežejo 1000 EUR, popolnoma neobdavčene in so še vedno z davčnega vidika najbolj ugodna naložba.

Glede nalaganja prihrankov v druge naložbe bi lahko izpostavili vzajemne sklade kot pogosto alternativo bančnemu varčevanju. Kot alternativo je treba omeniti tudi pokojninske in zavarovalne proizvode ter nakupe vrednostnih papirjev. Življenjski trendi današnjega časa so taki, da mora človek vedno več vlagati tudi mimo svojega osnovnega zavarovanja, še posebej v sklade pokojninskega in zavarovalnega proizvoda. V delnice in obveznice pa vlagajo predvsem tisti, ki jih v raziskavah označujejo kot premožnejše.

Kljub temu naložbe varčevanja v bankah naraščajo, to je še vedno najbolj razširjena oblika varčevanja, saj je najbolj varna in z davčnega vidika najugodnejša. Iz tega lahko sklepamo, da obdavčitev obresti ni vplivala na zmanjšanje naložb v bančne depozite. Širši vpliv obdavčitve se lahko postopno kaže v večji razpršenosti varčevanja, za kar pa je obdavčitev le eden izmed mnogih dejavnikov.

Ostali donosi, kot so dividende in dobički iz kapitala, so z vidika nove zakonodaje postali davčno ugodnejši za premožnejši sloj, ki dosega višje dohodke, saj ne spadajo več v obdavčitev po progresivni dohodninski lestvici, ampak so obdavčeni cedularno, po enotni stopnji, ne glede na višino dohodka.

Glede na ureditev sistema obdavčitve obresti v skladu z *Direktivo* v državah članicah EU in pridruženih državah je načeloma za posameznega vlagatelja vseeno, kje nalaga svoje prihranke. V skladu s slovenskim *Zakonom o dohodnini* je dolžan dohodke prijaviti v Sloveniji, ne glede na to, ali jih je dosegel doma, v državah članicah EU ali kjer koli po svetu. Razlika je le v načinu obdavčitve, glede na to, da se nekatere države niso zavezale za izmenjavo informacij v skladu z *Direktivo*, ampak odtegujejo davek v svoji državi. Ti dohodki so obdavčeni v državi vira, zavezanec pa uveljavlja v slovenski napovedi v tujini plačani davek. Nekateri vlagatelji vidijo morebitno prednost v takem načinu, ker država v tem primeru ni seznanjena z višino vlagateljevih prihrankov. Za ta način se odločajo tisti vlagatelji, ki jim tajnost vlog veliko pomeni.

Države, ki zagotavljajo tajnost podatkov, so po *Direktivi* Avstrija, Belgija in Luksemburg ter kot ena izmed najpomembnejših izmed pridruženih držav še Švica.

Tako so te države, ker se niso vključile v sistem izmenjave informacij, in po drugi strani zaradi članstva v EU najbolj zanimiva možnost za beg prihrankov slovenskih varčevalcev. Kot eno izmed zanimivih je treba izpostaviti sosednjo Avstrijo, saj je tam že sedaj prisotnih veliko slovenskih varčevalcev. Da je tam bančništvo visoko razvito in

da ima dolgoletno tradicijo, se kaže tudi v tem, da so avstrijske banke danes aktivno prisotne v slovenskem prostoru.

Za vlaganja v ostale (izven EU in pridruženih držav) države sveta je pomemben tudi davčni sistem teh držav. Za trg kapitala je danes značilna precejšnja mobilnost. S pomočjo sodobne komunikacijske tehnologije je danes varčevalcem omogočeno, da lahko v vsakem trenutku plasirajo svoja sredstva kamor koli po svetu. Za vlagatelje pa kljub temu obstaja več ovir; kot je oddaljenost, gospodarske in geopolitične razmere nekega prostora, ovire za pretok kapitala in ljudi med državami so bistveno večje kot med državami članicami EU. Tudi za prejete dohodke iz vseh ostalih držav sveta, ki jih prejme slovenski rezident, velja prijava dohodka v Sloveniji. Za te obresti pa olajšava neobdavčenih obresti do 1000 EUR ne velja in se obdavčijo vse prejete obresti.

LITERATURA IN VIRI

- Becker, Werner. 2003. EU taxation of savings income coming down the home straight? *EU Monitor Deutsche Bank Research*, 5: 3.
- Davčna uprava RS. 2004. *Predlog novega zakona o dohodnini*. Interno gradivo, Davčna uprava RS.
- Davčna uprava RS. 2005. *Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o dohodnini*. Interno gradivo, Davčna uprava RS.
- Davčna uprava RS. 2006. *Dohodnina — predpisi in pojasnila*. [Http://www.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila](http://www.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila) (december 2007).
- Davčna uprava RS. 2006a. *Metode za odpravo dvojnega obdavčevanja in odprava dvojnega obdavčevanja*. Pojasnilo DURS, 17. 8. 2006.
- Davčna uprava RS. 2006b. *Davek od dohodka od prihrankov v obliki plačil obresti*. Pojasnilo DURS 6. 9. 2006.
- Davčna uprava RS. 2007. *Najpogosteje zastavljena vprašanja*. [Http://www.durs.gov.si/si/mednarodno_obdavcevanje/zakonodaja_evropske_unije/](http://www.durs.gov.si/si/mednarodno_obdavcevanje/zakonodaja_evropske_unije/) (26. 11. 2007).
- Davčna uprava RS. 2007a. *Direktiva Sveta 2003/48/ES, UL L 157/2003*, v slovenskem jeziku: Vodič Direktiva Sveta 2003/48/ES, priloga 1. [Http://www.durs.gov.si/si/mednarodno_obdavcevanje/zakonodaja_evropske_unije/](http://www.durs.gov.si/si/mednarodno_obdavcevanje/zakonodaja_evropske_unije/) (december 2007).
- Davčna uprava RS. 2007b. *Mednarodno obdavčevanje*. [Http://www.durs.gov.si/si/mednarodno_obdavcevanje/brosura_mednarodna_obdavcitev/](http://www.durs.gov.si/si/mednarodno_obdavcevanje/brosura_mednarodna_obdavcitev/) (december 2007).
- Davčna uprava RS. 2008. *Izvajanje konvencij o izogibanju dvojnemu obdavčevanju dohodka in premoženja*. [Http://www.durs.gov.si/mednarodno_obdavcevanje/konvencije](http://www.durs.gov.si/mednarodno_obdavcevanje/konvencije) (januar 2008).
- Fidermuc, Katarina. 2008. Avstrija da Sloveniji več kot milijon evurov davka na leto. *Delo*, 14. marec, 10.
- MFB Consulting. 2001. Obresti kot pojem. *Denar* 12 (11): 10.
- MFB Consulting. 2003. Obresti v EU in Sloveniji. *Denar* 9 (8): 8–11.
- MFB Consulting. 2005. Dohodnina 2006. *Denar* 16 (15): 13.
- MFB Consulting. 2005a. Obresti, dividende, kapitalski dobički. *Denar* 15 (19/20 (15): 10–11.
- MFB Consulting. 2007. Obdavčitev obresti. *Denar* 2 (17): 8–14.
- MFB Consulting. 2007a. Primerjava obdavčitve donosov iz kapitala. *Denar* 8 (17): 14.
- MFB Consulting. 2007b. Metoda oprostitev s progresijo za nekatere dohodke iz tujine. *Denar* 6 (17): 22.
- Milost, Franko in Vilma Milunovič Vilma. 2001. *Obdavčitev podjetij*. Koper: Visoka šola za management v Kopru.
- Mlekuž, Miha. 2007. Kako in kje varčevati. *Kapital*, 16. april, 49–52.
- Oravec, Peter. 2002. Taxation of interest income in European union countries. *Biatec* 10 (7): 19–24.

Literatura

- Pavlin, Barbara. 2006. Manj v bankah, več v vzajemcih. *Mladina*, 24. april, 7.
- Pravni nasveti. 2007. *Obresti*. [Http://www.epravnik.com/nasveti](http://www.epravnik.com/nasveti) (november 2007).
- Spencer, David. 2003. EU agrees at last on taxation of savings. *Journal of International Taxation* 14 (5): 6–15.
- Stanovnik, Tine. 2002. *Javne finance*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta v Ljubljani.
- Špacapan, Barbara. 2007. Banka ali vzajemni sklad? *Kapital*, 19. februar, 24–26.
- Unicredit Bank. 2006. *Obvestilo za medije*. [Http://www.unicreditbank.si/pdf/press/6_11_1006_varcevanje_pokojnina.pdf](http://www.unicreditbank.si/pdf/press/6_11_1006_varcevanje_pokojnina.pdf) (februar 2008).
- Uredba Sveta (ES) št. 1086/2006 z dne 11. junija 2006 o spremembi uredbe (ES) št. 2866/98 o menjalnih razmerjih med evrom in valutami držav članic, ki sprejmejo evro. 2006. *Uradni list RS*, št. 195/2006, 15. julij 2006.
- Valher, Anita. 2004. Banke gredo v pravo smer. *Kapital*, 10. oktober, 62–63.
- Vodušek, Maja. 2006. Bančna ponudba varčevanj. *E-revir*, 10. oktober, 12.
- Zakon o davčnem postopku ZdavP-1. *Uradni list RS*, 21/06, 27. februar 2006.
- Zakon o davčnem postopku ZdavP-2. *Uradni list RS*, št. 117/06, 16. november 2006.
- Zakon o dohodnini ZDoh-1-UPB1. *Uradni list RS*, št. 17/05, 24. februar 2005.
- Zakon o dohodnini ZDoh-1-UPB2. *Uradni list RS*, št. 115/05, 20. december 2005.
- Zakon o dohodnini Zdoh-1-UPB3. *Uradni list RS*, št. 21/06, 27. februar 2006.
- Zakon o dohodnini Zdoh-1-UPB4. *Uradni list RS*, št. 59/06, 8. junij 2006.
- Zakon o dohodnini Zdoh-2. *Uradni list RS*, št. 117/06, 16. november 2006.
- Žumer, Aleksander. 2007. *Večina varčevanja še vedno v bankah*. [Http://www.zurnal24.si/cms/novice/index.html?id=16386&active=](http://www.zurnal24.si/cms/novice/index.html?id=16386&active=) (januar 2008).
- Žibert, Franc. 1993. *Teorija javnih financ*. Ljubljana: Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije.
- Žibert, Franc. 2003. *Davčna teorija in politika*. Novo mesto: Visokošolsko središče Novo mesto, Visoka šola za upravljanje in poslovanje.

PRILOGE

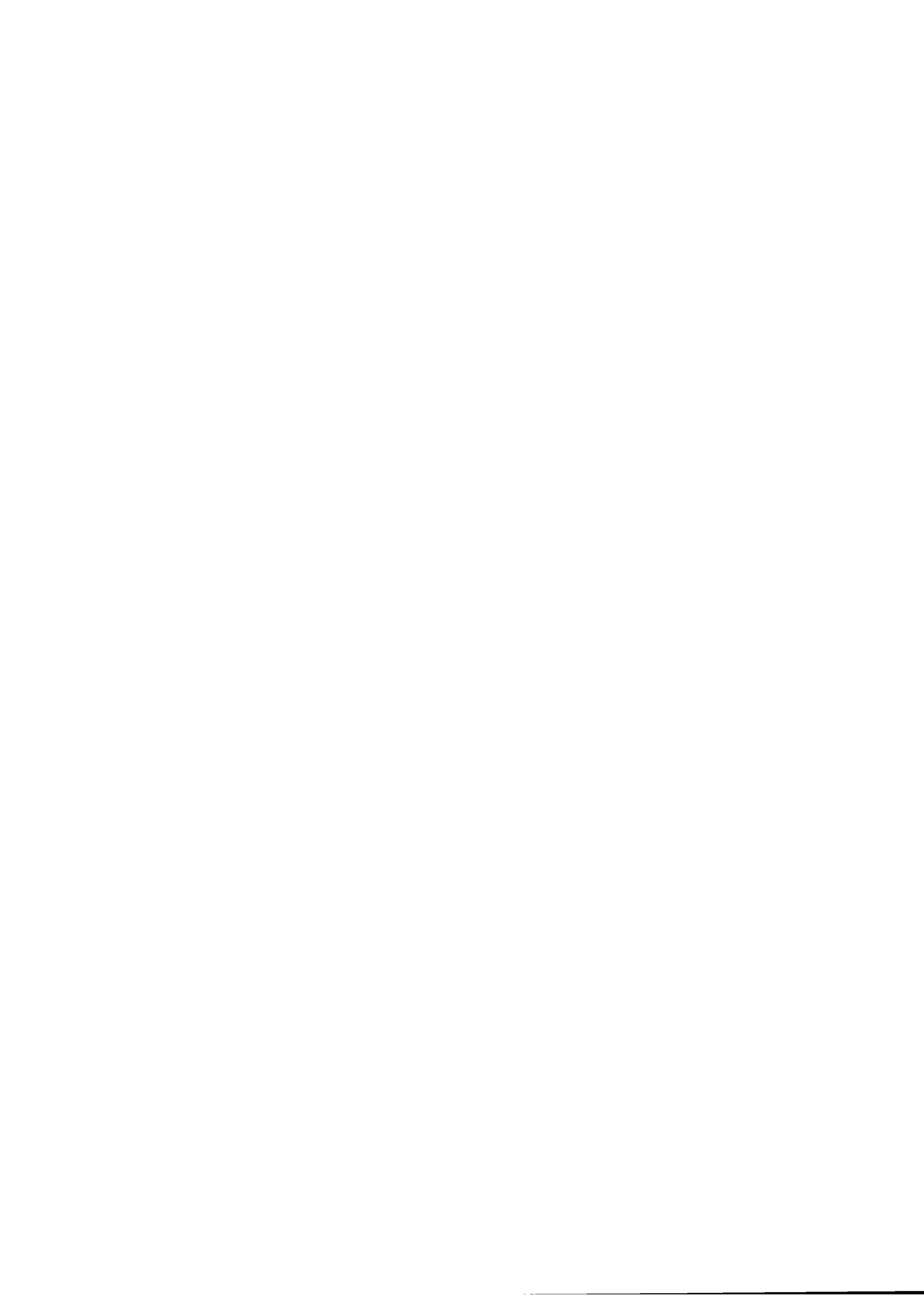
- Priloga 1 Seznam držav predpisanih ozemelj
- Priloga 2 Davčne stopnje od dividend, obresti in dohodkov iz premoženjskih pravic po konvencijah, veljavnih na dan 1. 1. 2008
- Priloga 3 Napoved za odmero dohodnine od obresti na denarne depozite pri bankah in hranilnicah, ustanovljenih v Sloveniji ter v drugih državah članicah EU

SEZNAM DRŽAV PREDPISANIH OZEMELJ

Države članice EU, razen Slovenije	Odvisna in pridružena ozemlja, ki uporabljajo ukrepe, ki ustrezajo ali so enaki ukrepom Direktive Sveta 2003/48/ES
Avstrija *	Andora *
Belgija *	Anguilla
Bolgarija od 1. 1. 2007	Aruba
Ciper	Britanski deviški otoki *
Češka	Guernsey *
Danska	Jersey *
Estonija	Kajmanski otoki
Finska	Lihtenštajn *
Francija	Monako *
Grčija	Montserrat
Irska	Nizozemski Antili *
Italija	Otok Man *
Latvija	Otoki Turks in Caicos *
Litva	San Marino *
Luksemburg *	Švica *
Madžarska	
Malta	
Nemčija	
Nizozemska	
Poljska	
Romunija od 1. 1. 2007	
Slovaška	
Portugalska	
Španija	
Švedska	
Velika Britanija	

*Ozemlja, ki pobirajo davčni odtegljaj.

**DAVČNE STOPNJE OD DIVIDEND, OBRESTI IN DOHODKOV IZ
PREMOŽENJSKIH PRAVIC PO KONVENCIJAH VELJAVNIH NA DAN 1.
JANUAR 2008**

Zap. št.	Država	Dividende	Obresti	Dohodki iz premoženjskih pravic
1.	Avstrija	5; 15	5; 0**	5
2.	Belgija	5; 15	10	5
3.	Bosna in Hercegovina	5; 10	7	5
4.	Bolgarija	5; 10	5	5; 10
5.	Ciper	10	10	10
6.	Češka	5; 15	5	10
7.	Danska	5; 15	5	5
8.	Estonija	5; 15	10	10
9.	Finska	5; 15	5	5
10.	Francija*	15	5	5
11.	Grčija	10	10	10
12.	Hrvaška	5	5	5
13.	Indija	5; 15	10	10
14.	Irska	5; 15	5	5
15.	Italija	10	10	10
16.	Izrael*	5; 10; 15	5	5
17.	Kanada	5; 15	10	10
18.	Kitajska	5	10	10
19.	Koreja	5; 15	5	5
20.	Latvija	5; 15	10	10
21.	Litva	5; 15	10	10
22.	Luksemburg	5; 15	5	5
23.	Madžarska	5; 15	5	5
24.	Makedonija	5; 15	10	10
25.	Malta	5; 15	5	5
26.	Moldova	5; 10	5	5
27.	Nemčija	5; 15	5	5
28.	Nizozemska	5; 15	5	5
29.	Norveška	15	0	10
30.	Poljska	5; 15	10	10
31.	Portugalska	5; 15	10	5
32.	Romunija	5	5	5
33.	Ruska federacija	10	10	10
34.	Slovaška	5; 15	10	10
35.	Španija	5; 15	5	5

Priloga 2

36.	Srbija in Črna Gora	5; 10	10	5; 10
37.	Švedska	5; 15	0	0
38.	Švica	5; 15	5	5
39.	Tajska	10	10; 15	10; 15
40.	Turčija	10	10	10
41.	Ukrajina	5; 15	5	5; 10
42.	Velika Britanija in Severna Irska	5; 15	10	10
43.	ZDA	5; 15	5	5

* Od 1. januarja 2008 dalje se uporabljajo nove konvencije o izogibanju dvojnemu Obdavčevanju dohodka in premoženja, ki je Slovenija sklenila s Francijo, Izraelom in Ukrajino.

** Obresti so oproščene plačila davka če:

- a) je plačnik obresti država pogodbenica ali njena politična enota ali centralna banka,
- b) se obresti plačajo drugi državi pogodbenici ali njeni politični enoti ali centralni banki
- c) se obresti plačajo za posojilo, ki ga je odobrila ali zavarovala ustanova, ki je pooblaščen, da kot izvozna finančna ustanova zastopa državo pogodbenico.

PRILOGA 8

**NAPOVED ZA ODMERO DOHODNINE OD OBRESTI NA DENARNE
DEPOZITE PRI BANKAH IN HRANILNICAH USTANOVLJENIH V
SLOVENIJI TER V DRUGIH DRŽAVAH ČLANICAH EU, DOSEŽENIH V
LETU _____**

1. PODATKI O ZAVEZANCU

Ime in priimek: .....

Podatki o prebivališču

(naselje, ulica, hišna številka, pošta): .....

2. PODATKI O OBRESTIH IN IZPLAČEVALCIH OBRESTI

	Znesek obresti (v EUR)	Tuji davek (v EUR)	Država	Naziv banke oziroma hranilnice	Naslov banke oziroma hranilnice (naselje, ulica, hišna številka, pošta)	Davčna številka banke oziroma hranilnice
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
SKUPAJ:						

Opombe (morebitna dodatna pojasnila v zvezi z napovedanimi dohodki):

Priloge (popis dokumentov oziroma dokazil, ki jih zavezanec prilaga k napovedi):

- 1.
- 2.
- 3.

V/Na....., dne.....

Podpis zavezanca

